

Centrul Național Anticorupție

R A P O R T

**privind rezultatele evaluării integrității instituționale în cadrul
AGENȚIEI NAVALE A REPUBLICII MOLDOVA**

Chișinău, 2022

Cuprins:

Lista abrevierilor și acronimelor	3
Rezumat executiv	4
Aspecte metodologice	7
I. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE ASIGURARE A INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE	9
1.1. Angajarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională	9
1.2. Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate	11
1.3. Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și a conflictelor de interese	12
1.4. Respectarea regimului juridic al cadourilor	13
1.5. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare	13
1.6. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate	14
1.7. Intoleranța față de incidentele de integritate	15
1.8. Asigurarea transparenței în procesul decizional și a accesului la informații de interes public	15
1.9. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile	17
1.10. Respectarea normelor de etică și deontologie	20
1.11. Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantufrajul)	21
II. ACTIVITĂȚI VULNERABILE LA RISCURI DE CORUPȚIE	23
2.1. Înregistrarea și radierea navelor în RM	23
2.2. Controlul realizat de către ANRM	39
2.3. Procedura contravențională	43
2.4. Prestarea serviciilor	48
III. RECOMANDĂRI	66

Lista abrevierilor și acronimelor

ANRM	Agencia Navală a Republicii Moldova
MIDR	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
MF	Ministerul Finanțelor
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
CNA	Centrul Național Anticorupție
art.	articol
alin.	alineat
CC	Codul contravențional al Republicii Moldova
Codul navigației	Codul navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, Lege 599/30.09.99. <i>Monitorul Oficial al R. Moldova, 1-4/2, 11.01.2000</i>
Legea nr.176/2013	Lege privind transportul naval intern al Republicii Moldova 176/12.07.2013, <i>Monitorul Oficial al R. Moldova, 238-242/672, 25.10.2013</i>
HG nr.706/2018	Hotărârea Guvernului nr.706/11.07.2018 cu privire la crearea Agenției Navale a Republicii Moldova, <i>Monitorul Oficial al R. Moldova, 285-294/816, 03.08.2018</i>
CNRM	Catalogul Naval al Republicii Moldova
OIM	Organizația Internațională Maritimă
MoU	Memorandumul de la Paris privind controlul statului port
RSC	Registrul de stat al controalelor
SNCI	Standardele Naționale de Control Intern

Rezumat executiv

Agenția Navală a Republicii Moldova (ANRM) este o autoritatea administrativă în subordinea Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, fiind creată în 2018 prin fuziune (contopire) a Instituției publice „Căpitania portului Giurgiulești” și a Întreprinderii de Stat „Registrul Naval”.

Agenția are misiunea de a asigura implementarea politicii statului în domeniul transportului naval și supravegherea respectării de către persoanele fizice și juridice a cadrului normativ pentru asigurarea siguranței navigației pe căile navigabile interne și în raza portuară, a calității și inofensivității serviciilor de transport naval și a navigației în genere.

Evaluarea integrității instituționale în cadrul ANRM a fost realizată în condițiile Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale și a Metodologiei de identificare a riscurilor de corupție, aprobată prin Ordinul CNA nr.50/20.03.2018.

Scopul acestui proces constă în identificarea și evaluarea riscurilor de corupție, precum și recomandarea măsurilor de diminuare sau înlăturare a riscurilor de corupție în activitatea Agenției Navale, sporirea responsabilității conducătorului pentru implementarea și consolidarea climatului de integritate instituțională.

În rezultatul aplicării acestui instrument au fost identificate riscuri de corupție, inclusiv riscul abuzului de serviciu, traficului de influență și favoritism, generate de un șir de probleme/factori de risc externi, interni/operazionali și individuali, după cum urmează:

➤ **Factori de risc externi**, inclusiv cadrul normativ deficitar, lacunar și neajustat la Convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și la ultimele modificări legislative din domeniu. Astfel, cadrul normativ nu este coroborat, coerent și predictibil, fapt ce generează interpretări discreționare, conflicte normative și atribuții ambigui;

➤ **Factori de risc operaționali**, fiind atestate o serie de deficiențe la aplicarea procedurilor administrative, inclusiv la înregistrarea navelor, controlului și a procedurii contravenționale, precum și prestarea serviciilor cu plată.

Referitor la procedura de înregistrare a navelor, se constată conflict extern de norme determinat de art.7 alin.(1) al Codului navigației și pct.5 și 23 din HG nr.855/2007. În acest context, se menționează că prin Legea nr.216 din 09.12.2021, în vigoare din 21.06.2022, a fost completat art.7 al Codului navigației în vederea instituirii obligației ca supravegherea asupra stării tehnice a navelor și clasificarea lor să se efectueze de către societățile de clasificare, recunoscute de Comisia Europeană și împuternicite în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova. Conflictele normative rezultă din faptul că prevederile secundare nu au fost aduse în

concordanță cu cadrul normativ în vigoare, fapt ce a dus la radierea navelor din Registrul de stat, precum și la lipsa înregistrării altor nave, procedura la moment fiind neaplicabilă.

O serie de alte deficiențe constatate se referă la norme ambigui privind înregistrarea provizorie a navelor; lipsa stipulărilor și responsabilităților (juridice și financiare) privitor la activitatea reprezentanților armatorilor și proprietarilor de nave străini, subiecți care au rol principal în procesul de înregistrare a navelor în Republica Moldova, dar și ulterior, la reprezentarea intereselor; lipsa ținerii în format electronic a Registrului de Stat al Navelor și a Catalogului naval, neajustarea legislației privind gajul pe nave maritime, fluviale sau mixte.

Privitor la *prestarea serviciilor* se concluzionează că din 31 de servicii stabilite, nu sunt puse în aplicare 6 tipuri de servicii. Cadrul normativ privind prestarea serviciilor este defectuos, lacunar și caduc. Astfel, nu au fost aprobate și puse în aplicare Metodologia și Nomenclatorul serviciilor prestate contra plată de către ANRM, inclusiv nefiind ajustate la ultimele modificări normative nici actele de reglementare secundare.

În ceea ce privește realizarea *controlului/inspecțiilor de către ANRM*, s-a constatat nerealizarea controlului de stat, deși entitatea este subiect al Legii nr.131/2012. Cadrul normativ aferent atribuțiilor ANRM la acest capitol, la fel, este deficient, lacunar și ambiguu. O deficiență în acest sens reprezintă Listele de verificare, care sunt întocmite necorespunzător, nefiind coroborate la atribuțiile entității stabilite în lege și, corespunzător, nefiind aplicabile. Totodată, se menționează că la momentul evaluării, deficiențele cadrului normativ au generat și neaplicarea altor tipuri de control stabilite de lege, inclusiv controlul statului-pavilion și controlul statului-port.

În context, se remarcă faptul că nici *procedura contravențională* nu este pusă în executare.

➤ Cu referire la *factorii individuali*, se menționează lipsa cererilor de angajare și insuficiența personalului specializat (cu studii în domeniul naval), fapt ce poate duce la neexercitarea deplină/eficiență scăzută a sarcinilor atribuite.

Astfel, cadrul normativ echivoc și lacunar, lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative, lipsa mecanismelor de control și neaplicarea procedurii contravenționale, susținute de aplicarea deficitară a unor măsuri de asigurare a integrității instituționale, generează riscuri de corupție în activitatea ANRM. În consecință, deficiențele enunțate pot prejudicia securitatea ecologică și periclita dezvoltarea economică și comercială a țării, afectând imaginea Republicii Moldova pe plan internațional.

Aspecte metodologice

Potrivit art.6 alin.(2) al Legii nr.325/2013 orice entitate publică este pasibilă de evaluarea integrității instituționale. Criteriile care au stat la baza selectării ANRM pentru a fi supusă evaluării integrității instituționale sunt următoarele:

✓ **Realizarea activităților vulnerabile la corupție**, derivă din atribuțiile instituite în Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Navale a Republicii Moldova, aprobat prin HG nr.706/2018. Printre atribuțiile exercitate de către ANRM se consideră a fi vulnerabile următoarele:

- efectuarea inspecțiilor și a controlului
- înregistrarea navelor (provizorii și permanente)
- prestarea serviciilor contra plată;
- eliberarea permiselor, certificatelor și autorizărilor.

✓ **Criteriul statistic** - probabilitatea înaltă de materializare a riscurilor de fraudă și corupție în acest domeniu este axată pe cazurile difuzate în mass-media și investigații jurnalistice cu privire la implicarea navelor sub pavilionul Republicii Moldova în diferite acte ilegale.

- 1) <https://www.border.gov.md/index.php/ro/84-kg-de-heroina-ridicate-in-urma-unor-actiuni-in-forta-ale-igpf-si-pccocs>
- 2) <https://www.zdg.md/importante/video-r-moldova-forta-maritima-intre-legi-imperfecte-scandaluri-internationale-si-cateva-milioane-in-bugetul-de-stat/>
- 3) <https://www.parismou.org/cg-north-star-caught-net;>
- 4) <https://www.mold-street.com/?go=news&n=8815;>
- 5) <https://www.mold-street.com/?go=news&n=8153;>

✓ **Criteriul neasigurării climatului de integritate** - în rezultatul examinării paginii web a Agenției Navale a Republicii Moldova (www.narm.md), se stabilește că lipsește compartimentul cu privire la „Anticorupție” sau „Integritate”. Totodată, se atestă lipsa publicării Registrelor cadourilor (admisibile și inadmisibile), precum și a Regulamentelor interne, obligație prevăzute pentru conducătorul entității publice cu privire la asigurarea integrității în cadrul acestei instituții.

Evaluarea integrității instituționale în cadrul acestei entități publice a fost realizată în perioada 06.06.2022 – 11.11.2022, exceptând etapa de testare a integrității profesionale, iar probabilitatea materializării riscurilor de corupție în activitatea entității a fost evaluată prin prisma următorilor factori:

➤ **Factorii externi** – factori de risc aflați în afara controlului entității publice, ce se referă preponderent la deficiențele cadrului normativ;

➤ **Factorii interni** – factori aflați sub controlul entității, care identifică implementarea deficitară a măsurilor anticorupție, imperfecțiunea sistemului de control intern managerial, sistemul organizatoric-juridic deficitar;

➤ **Factorii individuali** – factori ce pot motiva un anumit agent public să admită manifestări de corupție și să acționeze contrar climatului de integritate instituțională, din lipsa integrității și pregătirii insuficiente profesionale.

În procesul de evaluare accentul a fost plasat pe analiza implementării măsurilor de asigurare a integrității în cadrul ANRM, procedurii de înregistrare a navelor în Registrul de Stat și Catalogul Naval, procedurii de control/contravenționale și de prestare a serviciilor, fiind utilizate următoarele metode/tehnici de colectare și prelucrare a informațiilor:

- Elaborarea și remiterea spre completare a unui inventar al măsurilor anticorupție în vederea aprecierii nivelului de implementare a politicilor anticorupție și asigurare a climatului de integritate (prezentat de ANRM la data de 27.06.2022);
- Efectuarea vizitelor de documentare la entitate și interviuarea personalului;
- Examinarea cadrului normativ, demersurilor adresate instituțiilor publice și publicații din mass-media ce vizează domeniul naval al Republicii Moldova;
- Analizarea Raportului audit intern al Ministerului Economiei și Infrastructurii privind evaluarea sistemului de control intern managerial și conformitatea procedurii de înregistrare și radiere a navelor maritime în/din Registrul de Stat al navelor al Republicii Moldova (29.10.2019-27.12.2020);
- Analizarea Raportului Curții de Conturi nr.17 din 29 aprilie 2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra achizițiilor publice în cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii în anii 2019-2020, în special Agenția Navală;
- Analizarea Raportului Inspecției Financiare privind integritatea transmiterii patrimoniului instituțiilor de la autogestiune la bugetul de stat și corectitudinea utilizării mijloacelor financiare, în perioada 01.01.2018-31.03.2019.

I. IMPLEMENTAREA MĂSURILOR DE ASIGURARE A INTEGRITĂȚII INSTITUȚIONALE

Evaluarea implementării măsurilor de asigurare a integrității instituționale în cadrul Agenției Navale se realizează în conformitate cu Legea integrității, nr.82/2017 și alte acte normative aferente.

În cadrul entităților publice, inclusiv la Agenția Navală, responsabilitatea pentru cultivarea integrității instituționale și profesionale aparține conducătorului și a fiecărui angajat al entității.

Prin urmare, toți agenții publici trebuie să cunoască, conștientizeze și să respecte prevederile legale care au drept scop asigurarea integrității profesionale și instituționale în cadrul entității publice în care activează.

Potrivit *pct.4 HG nr. 706/2018*, efectivul-limită al Agenției Navale a Republicii Moldova este în număr de 31 de unități, dintre care 30 sunt funcționari publici.

În continuare va fi evaluată implementarea fiecărei măsuri de asigurare a integrității în cadrul Agenției Navale, prin prisma art.10-24 din Legea nr.82/2017.

1.1. Angajarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională

Recrutarea și promovarea în funcție a agenților publici se efectuează prin concurs public, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare, *potrivit art. 11 al Legii nr.82/2017*.

Prin prisma obligațiilor conducătorului entității publice stipulate la articolul citat, se stabilește că în cadrul ANRM angajarea și promovarea angajaților se realizează în conformitate cu:

1. art.27-33 al Legii nr.158-XV din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public;

2. Regulamentul cu privire la ocuparea funcției publice prin concurs, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 201/2009;

3. Ordinul ANRM nr.44-P din 24.04.2019 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la ocuparea funcției publice în cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova

Astfel, se stabilește că concursurile pentru ocuparea funcțiilor vacante, se realizează în baza actelor normative prenotate, fapt ce denotă existența unui cadru normativ relevant ce reglementează coerent și uniform procedura administrativă de angajare și promovare a angajaților în cadrul Agenției Navale.

Totodată, se atestă că prin Ordinul nr. 60-P din 15.10.2020 a fost instituită Comisia de concurs, fiind desemnată componența nominală și membrii supleanți ai acestei Comisii.

Astfel, în perioada 2021- I semestru 2022 au ocupat funcții publice prin concurs 3 (trei) persoane și a fost promovată 1 (una) persoană.

Mai mult, se constată că în această perioadă nu a fost depusă nicio contestație de către candidați în rezultatul organizării și desfășurării concursurilor de suplinire a funcțiilor vacante.

Totodată, din discuțiile cu reprezentanții ANRM se remarcă că se confruntă cu lipsă de personal (din 31 de unități, sunt ocupate doar 21 funcții), inclusiv din motivul impunerii moratoriului în ultimii ani, număr insuficient de angajați stabiliți în efectivul-limită al Agenției Navale conform actelor normative și a personalului pregătit în domeniul naval. Mai mult, la concursurile organizate pentru suplinirea funcțiilor vacante se determină o lipsă a cererii candidaților de a participa la aceste concursuri.

Se remarcă că Universitățile din Republica Moldova nu pregătesc specialiști cu studii superioare la specializările în domeniul naval. Astfel, este important de a adopta o strategie de a motiva tinerii de a efectua studii în acest domeniu în universitățile de peste hotare. Se recomandă: de a veni cu solicitări către ministerul de resort și Guvern de a interveni cu un mecanism de atragere și susținere a tinerilor absolvenți de licee doritori de a face studiile în afara țării în domeniul naval (de exemplu: în România), prin asigurarea condițiilor de trai cu o bursă de merit, ulterior, fiind obligat de a se reîntoarce și continua activitatea în Republica Moldova în acest domeniu, pentru o perioadă de cel puțin 3 ani, în caz contrar, să fie restituite toate cheltuielile suportate de stat.

Conducătorul instituției a fost numit în bază de concurs și adjunctul promovat în funcție, prin ordinul ministrului MEI.

Privitor la solicitarea cazierelor privind integritatea profesională a candidaților la angajare, se semnalează că până la momentul inițierii evaluării, ANRM nu a solicitat nici un cazier privind integritatea profesională de la CNA. În acest sens, se evidențiază că conducătorul entității publice are obligația să solicite certificatul de cazier privind integritatea profesională, a informației privind stările de incompatibilitate nesoluționate, privind conflictele de interese sancționate și a cazierului judiciar care cuprinde informația despre privarea de dreptul de a ocupa funcții publice, conform rigorilor art.11 alin.(2) lit. a) al Legii nr.82/2017.

Concluzii: procesul de angajare a agenților publici în cadrul ANRM este afectat de anumiți factorii de risc, cum ar fi: lipsa cererilor de angajare; lipsa specialiștilor instruiți în domeniu și nesolicitarea certificatelor de cazier de integritate.

Se recomandă: solicitarea obligatorie de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională a candidaților la angajarea și promovarea persoanelor în funcții publice.

1.2. Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate

Exercitarea eficientă și dezinteresată a atribuțiilor agentului public este incompatibilă cu alte funcții, calități sau activități, cu excepția celor stabilite de Constituție sau legi organice. Întru evitarea promovării intereselor personale și asigurarea respectării interesului public, agentul public care ocupă o funcție publică respectă restricția de desfășurare a activității profesionale în raporturi ierarhice nemijlocite cu o rudă directă sau cu o rudă prin afinitate în cadrul aceleiași entități publice. Activitatea profesională a agentului public care ocupă o funcție publică, se supune limitărilor de publicitate pentru a evita favorizarea entităților din sectorul privat ¹.

Totodată, art.25 al Legii nr.158/2008 prevede că calitatea de funcționar public este incompatibilă cu orice altă funcție publică decât cea în care a fost numit.

Funcționarul public nu este în drept să desfășoare activitate de întreprinzător, cu excepția calității de fondator al societății comerciale, precum și alte activități prevăzute la art.25, alin.(2²)-(2⁴) al Legii nr.158/2008.

Articolul 26 al Legii nr.158/2008 stabilește că funcționarul public nu poate exercita o funcție publică în subordinea nemijlocită a unei rude directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau a unei rude prin afinitate (soț/soție, părinte, frate și soră a soțului/soției) în cadrul aceleiași autorități publice [...].

În acest context, potrivit art.12 alin.(3) al Legii nr.82/2017 conducătorul ANRM are obligații de a întreprinde măsuri strict determinate în vederea asigurării respectării de către agenții publici din subordine, a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate.

Potrivit listei de verificare, la compartimentul II „Incompatibilități, restricții și limitarea publicității”, ANRM a raportat că în perioada 2021-2022 nu au fost identificate cazuri de incompatibilități și cazuri care au vizat restricții în ierarhie. La fel, se menționează că nu au fost intentate proceduri disciplinare și respectiv, nimeni nu a fost sancționat în acest sens.

Totodată, analizând pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate (ANI), se stabilește că nu au fost inițiate controale privind respectarea regimului

¹ Alin.(1), art. 12 al Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017. Monitorul Oficial al R. Moldova, 229-243/360, 07.07.2017

juridic al restricțiilor și incompatibilităților asupra agențiilor publice din cadrul ANRM.

Concluzie: factorii de decizie din cadrul ANRM urmează să asigure în continuare respectarea de către agenții publice din cadrul entității a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate.

1.3. Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și a conflictelor de interese

În vederea prevenirii îmbogățirii ilicite a agențiilor publice și a evitării conflictelor de interese în activitate, precum și în vederea responsabilizării pentru asemenea fapte, agenții publice sânt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile *Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale*.²

În cadrul ANRM este numită persoană responsabilă de actualizarea Registrului electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale prin Ordinul ANRM nr.26-P din 07.03.2019.

Analizând pagina web oficială a ANI³, nu au fost identificați angajați ai ANRM supuși verificărilor pentru nedepunerea sau depunerea tardivă a declarațiilor de avere și interese personale.

Cu referire la identificarea și tratarea **conflictelor de interese**, prin prisma obligațiilor atribuite conducătorului ANRM, statuate la art.14 alin. (2) lit. b) al Legii nr.82/2017, s-a stabilit că:

➤ A fost instituit Registrul declarațiilor privind conflictele de interese prin Ordinul ANRM nr.27-P din 26.03.2021 și desemnată persoana responsabilă de ținere a Registrului.

Conducătorul și agenții publice ai ANRM sunt obligați să declare conflictul de interese în condiții speciale instituite, în scopul asigurării exercitării atribuțiilor de serviciu imparțial și obiectiv și respectării regimului juridic al conflictelor de interese.

➤ În perioada anilor 2021-2022 nu au fost declarate conflicte de interese reale de către angajații ANRM.

Concluzii: în cadrul ANRM este instituit mecanismul juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și a conflictelor de interese, urmează să fie respectate în continuare rigorile legislative în acest sens.

² Alin.(1), art. 13 al Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017. Monitorul Oficial al R. Moldova, 229-243/360, 07.07.2017

³ <https://ani.md/index.php/ro/node/1241>

1.4. Respectarea regimului juridic al cadourilor

Pentru a evita apariția manifestărilor de corupție în activitatea entităților publice, agenților publici le este interzis să solicite sau să accepte cadouri (bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj) care le sunt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale (cadouri inadmisibile)⁴.

Prin prisma obligațiilor stipulate la art.16 alin.(5) al Legii nr.82/2017, conducătorul Agenției a întreprins următoarele, prin aprobarea Ordinului nr.26-P din 26.03.2021:

- elaborat și aprobat Regulamentul privind evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor oferite din politețe sau cu prilejul acțiunilor de protocol în cadrul Agenției Navale;
- constituită Comisia de evidență și evaluare a cadourilor, numind componența nominală a acestei Comisii;
- a fost aprobat formularul Registrelor de evidență a cadourilor admisibile și inadmisibile.

Totodată, s-a constatat că a fost instituit doar Registrul de evidență a cadourilor inadmisibile, iar urmare examinării paginii web a Agenției (<http://www.narm.md/>), s-a stabilit lipsa publicării acestora. Astfel, se concluzionează că conducătorul entității publice a respectat parțial obligațiile reglementate la art.16 alin.(5) al Legii nr.82/2017.

Se recomandă: instituirea Registrului de evidență a cadourilor admisibile, conform legislației în vigoare și publicarea pe pagina web a ANRM a Registrelor cadourilor.

1.5. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, activitatea profesională a agentului public trebuie să se desfășoare în afara oricăror influențe necorespunzătoare. Mecanismul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare este reglementat de Guvern⁵.

⁴ Alin.(1), art. 16 al Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017. Monitorul Oficial al R. Moldova, 229-243/360, 07.07.2017

⁵ Alin.(1), art. 17 al Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017. Monitorul Oficial al R. Moldova, 229-243/360, 07.07.2017

Întru implementarea eficientă a acestui mecanism, a fost aprobat Regulamentul-cadru cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare, anexa nr.1 la HG nr.767/2014.

Prin prisma legislației prenotate conducătorul ANRM are obligații expres prevăzute. Astfel, în cadrul evaluării s-a stabilit că:

- a fost aprobat Regulamentul cu privire la evidența cazurilor de influență necorespunzătoare în cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova, prin Ordinul nr.28-P din 29.03.2021;
- aprobat formularul Registrului influențelor necorespunzătoare și instituit acest Registru;
- desemnată persoană responsabilă de evidență a Registrului.

Potrivit informațiilor prezentate de către ANRM, în cadrul entității nu au fost denunțate careva influențe necorespunzătoare. Luând în considerare activitățile vulnerabile realizate de agenții publici din cadrul ANRM, inclusiv de înregistrare a navelor și eliberare a actelor permissive, există probabilitatea admiterii în activitate a influențelor necorespunzătoare din partea terțelor persoane.

1.6. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Legea integrității stabilește expres obligațiile conducătorului și agentului public pentru neadmiterea manifestărilor de corupție. În acest sens, se remarcă Legea nr.122/2018 privind avertizorii de integritate (în vigoare din 17.11.2018), care reglementează dezvoltările practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, precum și mecanismul de examinare a dezvoltărilor, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor ș.a.

Actul normativ secundar, care pune în aplicare prevederile legii menționate mai sus, este Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale, aprobat prin HG nr.23/22.01.2020.

Astfel, în cadrul ANRM prin prisma obligațiilor conducătorului impuse de legislație, au fost întreprinse următoarele:

- 1) *aprobat Regulamentul cu privire la evidența dezvoltărilor practicilor ilegale în cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova, aprobat prin Ordinul nr.24-P din 12.03.2021;*
- 2) *desemnată persoana responsabilă;*
- 3) *instituit Registrului avertizărilor de integritate.*

Acest Regulament stabilește procedura de raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale de către angajații ANRM, precum și procedura de înregistrare și examinare a dezvoltărilor practicilor ilegale, de recunoaștere în calitate de avertizor

de integritate și de aplicare a măsurilor de protecție față de angajații care dezvăluie cu bună-credință și în interes public practicile ilegale interne.

Se recomandă instruirea permanentă a agenților publici cu privire la neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate.

1.7. Intoleranța față de incidentele de integritate

Incidentele de integritate pot fi abateri disciplinare care sunt reglementate prin legile speciale aplicabile categoriilor respective de agenți publici sau, după caz, prin Codul muncii. Totodată, pot constitui incidente de integritate contravențiile și infrațiunile ce sunt prevăzute de Codul contravențional și Codul penal.

În vederea asigurării implementării acestei politici anticorupție, conducătorul entității publice îi sunt instituite expres anumite obligații, la art.19 alin.(2) al Legii nr.82/2017. Astfel, prin prisma obligațiilor stipulate, se atestă că conducătorul ANRM a aprobat Ordinul nr.20-P din 04.03.2019 cu privire la constituirea Comisiei de disciplină. Din informațiile prezentate cu privire la activitatea acestei Comisii, se determină că nu a examinat nicio sesizare și nu au fost propuse/aplicate sancțiuni disciplinare vreunui funcționar public din cadrul ANRM.

Se propune instruirea angajaților privind respectarea executării conforme a atribuțiilor ce le revin și aducerea la cunoștință despre răspunderea juridică în cazul implicării în manifestări de corupție.

1.8. Asigurarea transparenței în procesul decizional și a accesului la informații de interes public

Regulile cu privire la procedurile de asigurare a transparenței în procesul decizional sunt prevăzute la Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional și de actele normative ale Guvernului. Art.10 al Legii nr.239/2008, prevede că autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii și la materialele aferente acestora prin publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorității publice, prin asigurarea accesului la sediul autorității, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea persoanei interesate.

Mai mult, pct. 14 al HG nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional reglementează faptul că pentru facilitarea accesului părților interesate la informația privind procesul decizional în cadrul autorității publice, pe pagina web oficială a acestora sunt create compartimente dedicate transparenței decizionale.

În acest context, se remarcă că Agenția este investită cu dreptul de a elabora și prezenta organului central de specialitate din domeniu spre aprobare și promovare regulamente, instrucțiuni și propuneri privind perfecționarea legislației în vigoare din domeniul său de activitate. De asemenea, Agenția are dreptul de a proba instrucțiuni, proceduri și metodologii privind subiectele ce țin de competența sa.

Verificând pagina web a Agenției Navale (la data de 04.07.2022), a fost identificat la compartimentul „Reglementări”⁶, rubrica „Transparența decizională”⁷. Analizând acest compartiment, se atestă o ambiguitate a informației plasate. Prin **proces decizional** se înțelege procedura de elaborare și adoptare a deciziilor de către autoritățile publice care cad sub incidența Regulamentului, aprobat prin HG 967/2016. Potrivit informațiilor publicate de către ANRM, se stabilește că în perioada 2021-2022, doar 2 acte au fost supuse consultării publice.

Astfel, confuzia constă în faptul că entitatea la rubrica „Transparența decizională” plasează informații de interes public (*Planul anual de achiziții publice, Raport de monitorizare a achizițiilor publice; Declarație de răspundere managerială etc.*), nefiind realizată o delimitare a informațiilor ce vizează doar procesul decizional.

Privitor la asigurarea accesului la informații de interes public, se menționează Legea nr.982/2000 privind accesul la informație, care reglementează: a) raporturile dintre furnizorul de informații și persoana fizică și/sau juridică în procesul de asigurare și realizare a dreptului constituțional de acces la informație; b) principiile, condițiile, căile și modul de realizare a accesului la informațiile oficiale, aflate în posesia furnizorilor de informații; e) obligațiile furnizorilor de informații în procesul asigurării accesului la informațiile oficiale; f) modalitatea apărării dreptului de acces la informație.

Așadar, această măsură se realizează prin publicarea informațiilor oficiale pe pagina web a entității publice (sau în alt loc accesibil publicului larg) și oferirea răspunsurilor oficiale ca rezultat al solicitărilor de informații și interpelări remise către entitatea publică. În acest sens, conform informațiilor prezentate ANRM a recepționat circa 60 de solicitări în anul 2021 și 2022.

Referitor la publicarea informațiilor oficiale pe pagina web a entității publice, se reiterează că entitatea evaluată prezintă publicului cointeresat informații despre organizarea și funcționarea Agenției.

Totodată, potrivit art.11 alin.(2), lit.b) și c) din Legea nr.982/2000, se stabilește că în cadrul entității nu a fost aprobat un Regulament cu privire la drepturile și obligațiile funcționarilor în procesul de furnizare a documentelor, informațiilor oficiale, nu este desemnată o persoană responsabilă. Mai mult, potrivit Listei de

⁶ <http://www.narm.md/reglementari/> (accesat la 04.07.2022)

⁷ <http://www.narm.md/reglementari/transparența-decizionala/> (accesat la 04.07.2022)

inventariere, se menționează că nu au fost furnizate careva informații. În acest sens, se propune de a ține un Registru, pentru a facilita ținerea evidenței numărului de solicitări, a solicitanților, precum și a respectării termenilor legali de furnizare a informațiilor solicitate.

Astfel, se menționează că mecanismul de furnizare a informațiilor de către ANRM întrunește unele carențe ce poate limita sau periclita accesul la informație despre funcționarea acestei entități publice.

Se recomandă:

- Elaborarea și aprobarea actului departamental cu privire la drepturile și obligațiile agenților publici în procesul de furnizare a documentelor, informațiilor oficiale și desemnarea și instruirea persoanei responsabile pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, potrivit art.11 alin. (2), lit. b) și c) din Legea nr.982/2000;

- Instituirea unui compartiment ce vizează transparența decizională, care să includă rubrici separate privitor la cadrul legislativ; Anunțuri de inițiere/consultare; Achiziții; Rapoarte; Anticorupție.

1.9. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

În vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice conducătorul entității publice și agenții publici trebuie să asigure gestionarea alocațiilor bugetare și extrabugetare, să administreze patrimoniul public în baza principiilor buneii guvernări, să garanteze transparența achizițiilor publice, să implementeze sistemul de control intern managerial și să organizeze auditul intern în sectorul public.

1.9.1. Implementarea sistemului de control intern managerial

Una dintre măsurile eficiente de prevenire a corupției în cadrul entității publice reprezintă implementarea conformă a Sistemului de control intern managerial.

În conformitate cu art.15 din Legea nr.229/2010 privind controlul financiar public intern, managerul entității publice este responsabil de organizarea sistemului de management financiar și control în entitatea publică. În acest sens, în conformitate cu art.16 al aceleiași legi, managerul entității publice, în rezultatul autoevaluării, apreciază organizarea sistemului de control intern managerial și emite anual, pentru anul precedent, o declarație în acest sens.

Mai mult, pct. 4 al Ordinului MF nr. 4 din 09.01.2019 statuează că, entitatea publică efectuează autoevaluarea în scopul determinării funcționalității sistemului

control intern managerial, aprecierii gradului de conformitate a acestuia cu cadrul normativ în domeniu, elaborării Raportului anual privind controlul intern managerial, precum și emiterii Declarației de răspundere managerială.

Reieșind din normele prenotate, se regăsește publicată pe pagina web a ANRM, Declarația de răspundere managerială pentru anul 2021⁸. Potrivit ultimei Declarații, semnată la data de 17.02.2022, conducătorul Agenției, pe baza rezultatelor autoevaluării a apreciat că la data de 31 decembrie 2021, sistemul de control intern managerial al Agenției Navale a Republicii Moldova este parțial conform cu Standardele naționale de control intern în sectorul public.

Un aspect important al acestui capitol constituie implementarea managementului riscurilor, inclusiv riscurile de fraudă și corupție (potrivit SNCI nr.9 „Managementul riscurilor” din Ordinul MF nr.189/2015).

Articolul 27 din Legea integrității reglementează:

- *managementul riscurilor de corupție este procesul desfășurat în cadrul entității publice prin care are loc evaluarea internă a riscurilor de corupție în vederea identificării și gestionării riscurilor de corupție aferente activității profesionale;*

- *conducătorul entității publice este responsabil de asigurarea managementului riscurilor de corupție în contextul implementării standardelor de etică și integritate profesională, în condițiile Legii nr.229/2010;*

- *procesul de management al riscurilor de corupție în cadrul entității publice se documentează într-un registru special.*

În context, se stabilește că în cadrul ANRM este instituit Registrul riscurilor pentru anul 2022, prin ordinul ANRM nr.113-P din 01.03.2021 și nr.17-P din 22.02.2022. Totodată, din informațiile prezentate de către ANRM se stabilește că în anul 2022 au fost identificate, evaluate și înregistrate în Registru - 12 riscuri, inclusiv stabilite măsuri de intervenție în vederea înlăturării acestora. Persoana responsabilă de coordonarea activității de organizare și menținere a controlului intern managerial este directorul adjunct, numit prin ordinele citate mai sus.

În concluzie, răspunderea managerială nu implică doar responsabilitatea pentru buna gestiune financiară și performanță la toate nivelele entității publice, ci și obligativitatea gestionării riscurilor, inclusiv a celor de fraudă și corupție, care ar trebui să fie un proces ciclic și continuu. În caz contrar, riscul producerii și tolerării unor manifestări de corupție, ar putea fi unul cu un potențial înalt de materializare.

Referitor la organizarea auditului intern, se menționează faptul că în perioada 29.10.2019-27.10.2020 a fost realizat auditul intern de către organul ierarhic superior (MEI) cu tematica „Evaluarea sistemului de Control Intern Managerial și conformitatea procedurii de înregistrare și radiere a navelor maritime

⁸ <http://www.narm.md/wp-content/uploads/2022/02/DSM-2021.pdf> (accesat la data de 06.07.2022)

în/din Registrul de stat al Navelor al Republicii Moldova”. În cadrul acestui audit, au fost constatate deficiențe prin prisma cerințelor Standardelor Naționale de Control Intern și a legislației privind înregistrarea navelor. Deși, au fost formulate recomandări privitor la revizuirea și ajustarea cadrului normativ cu privire la prestarea serviciilor, acesta, la moment încă nu este aprobat.

De asemenea, se remarcă că în cadrul ANRM este instituită 1 (una) unitate de audit intern, dar la momentul inițierii evaluării integrității instituționale, această unitate nu a fost ocupată din motivul interdicției impuse prin instituirea moratoriului de către Ministerul Finanțelor. În rezultatul solicitărilor repetate și acceptării de către Ministerul Finanțelor, la data de 17.03.2022 a fost anunțat concursul pentru funcția nominalizată, respectiv la data de 29.08.2022 a fost selectată și numită în funcție auditor intern în cadrul ANRM.

1.9.2. Transparența achizițiilor publice inițiate și organizate de către ANRM

Accesând și analizând pagina web a ANRM (06.07.2022), se stabilește că sunt publicate informațiile cu privire la:

- Planul de achiziții publice pentru anul 2022⁹;
- Raport privind monitorizarea contractelor de achiziții publice ale Agenției Navale a Republicii Moldova, încheiate în semestrul II, anul 2021¹⁰;
- Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de mică valoare pentru anul 2022 și pentru anii precedenți¹¹

Astfel, se concluzionează că ANRM asigură transparența achizițiilor publice prin publicarea pe pagina web oficială a informațiilor cu privire la planul anual al achizițiilor, darea de seamă a achizițiilor publice de mică valoare, precum și raportul de monitorizarea a achizițiilor publice organizate de entitate pe parcursul unui an calendaristic.

Din Raportul Curții de Conturi nr.17 din 29.04.2021 privind auditul conformității în cadrul Ministerului Economiei și Infrastructurii în anii 2019-2020, se atestă din constatările Curții că în activitatea Agenției Navale au fost admise unele neconformități la realizarea procesului de achiziții publice. În acest context, se menționează că printre recomandările înaintate s-a propus **să fie asigurată evaluarea, prin prisma standardelor de control intern în sectorul public aplicabile, a procesului de achiziție publică, în scopul identificării și gestionării**

⁹ <http://www.narm.md/wp-content/uploads/2021/12/Plan-achizitii-2022.pdf> (accesat la data de 06.07.2022)

¹⁰ http://www.narm.md/wp-content/uploads/2022/03/Raport_monitorizare_contracte_achizitii_sem_II_2021.pdf (accesat la data de 06.07.2022)

¹¹ <http://www.narm.md/wp-content/uploads/2022/02/Raport-achizitii-vm-2021.pdf> (accesat la data de 06.07.2022)

ulterioare a lacunelor, deficiențelor și riscurilor identificate aferente acestuia și **să fie asigurată consolidarea controlului intern prin definirea clară** (descrierea, adoptarea și gestionarea) a mecanismului de identificare și sistematizare a necesităților entității de bunuri/lucrări/servicii pentru planificarea realistă a cheltuielilor, precum și efectuarea achizițiilor publice în concordanță cu acestea.

În concluzie, se atestă că în mare parte este asigurată transparența procesului de achiziție publică și controlul intern managerial prin identificarea, evaluarea și înregistrate în *Registrul riscurilor pentru anul 2022 (Ordinul ANRM nr.113-P din 01.03.2021 și nr.17-P din 22.02.2022)* a riscurilor, inclusiv stabilite măsuri de intervenție în vederea înlăturării acestora.

1.10. Respectarea normelor de etică și deontologie

În vederea instituirii unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, conducătorii și agenții publici promovează normele de etică și deontologie în cadrul entității publice și informează publicul cu privire la conduita etică și profesională la care cetățenii sunt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale .

Conform art. 23 alin. (2) al Legii 82/2017, pentru consolidarea climatului de integritate profesională, conducătorii sunt obligați să instituie și să implementeze norme de etică și deontologie ținând cont de specificul activității precum și standardele naționale și internaționale în domeniu.

Se atestă că majoritatea angajaților din cadrul ANRM dețin statut de funcționar public, fiind astfel, obligați să respecte normele de conduită generale stabilite prin Legea nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public.

Mai mult, se remarcă că în cadrul ANRM prin ordinul nr.64-P din 19.06.2019 este elaborat Codul de conduită și etică profesională al angajaților ANRM. Acesta reglementează principiile, normele de conduită profesională a personalului în exercitarea sarcinilor și atribuțiilor funcționale specifice domeniului de activitate, precum și răspunderea juridică pentru încălcarea codului de conduită.

Potrivit informațiilor furnizate, în perioada 2020-2022 au fost organizate circa 2 (două) instruirii, inclusiv pentru angajații debutanți.

Referitor la alte obligații ale conducătorului prevăzute la lit.d)- f) al articolului menționat, se observă că obligațiile sunt executate parțial. Astfel, nu sunt publicate pe pagina web actele normative departamentale ce reglementează normele de conduită ale angajaților din cadrul ANRM.

Totuși, conducerea ANRM trebuie să asigure în permanență faptul că angajații cunosc standardele de comportament etic, inclusiv reglementările cu privire la prevenirea fraudelor și corupției, raportarea fraudelor și neregularităților, conflictelor de interese, influențelor necorespunzătoare precum și altor încălcări.

1.11. Respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantufrajul)

Pentru funcționarea entității publice în interes public și în afara conflictelor de interese, persoanele care au ocupat o funcție publică și care au migrat în sectorul privat, conducătorii entităților publice, agenții publici subiecți ai declarării averii și intereselor personale și autoritățile anticorupție responsabile urmează să asigure respectarea regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, completat, după caz, cu reguli specifice fiecărei categorii de agenți publici, prevăzute în legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective¹².

Conform prevederilor alin.(2) art. 24 a Legii nr. 82/2017, agenții publici subiecți ai declarării averii și intereselor personale sunt obligați să comunice în scris, în termen de 3 zile lucrătoare, conducătorului entității publice în care activează sau, după caz, Autorității Naționale de Integritate despre toate ofertele de muncă pe care intenționează să le accepte dacă aceste locuri de muncă pot genera un conflict de interese.

Totodată, fostul angajat este obligat să întreprindă următoarele măsuri în vederea asigurării acestei măsuri :

a) să evite obținerea beneficiilor neprevăzute de lege sau de contractul individual de muncă datorită funcției deținute anterior, inclusiv datorită informațiilor de serviciu obținute în exercitarea funcției respective;

b) să evite, timp de un an, angajarea în organizații comerciale și necomerciale dacă, pe parcursul ultimului an de activitate în cadrul entității publice, înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu, a avut atribuții directe de supraveghere și/sau control al acestor organizații;

c) să evite, timp de un an, încheierea contractelor comerciale cu entitatea publică în care a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu;

¹² Alin.(1), art.24 al Legii integrității nr. 82 din 25.05.2017. Monitorul Oficial al R. Moldova, 229-243/360, 07.07.2017

d) să evite, timp de un an, exercitarea atribuțiilor de reprezentare a intereselor persoanelor fizice și juridice în fața entității publice în care a activat pe parcursul ultimului an înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.

Reieșind din competența și atribuțiile ANRM, agenții publici au acces la informația de serviciu, dispun de atribuții directe de supraveghere și/sau control și ar putea obține beneficii sau încheia raporturi de muncă sau serviciu după eliberare din funcție cu încălcarea regimului conflictelor de interese.

În context, **se recomandă** asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu prin informarea angajaților, în special la eliberare, despre aceste restricții și răspunderea care survine pentru încălcarea normelor legale (*Art. 313⁶ Cod contravențional „Încălcarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflej)”*).

În concluzie, se atestă că în mare parte în cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova, cultivarea integrității instituționale și profesionale este asigurată prin aprobarea și instituirea Regulamentelor și Registrelor care ar garanta implementarea politicilor de integritate și anticorupție. Însă, instituirea acestor mecanisme este insuficientă, în cazul în care agenții publici nu cunosc sau nu conștientizează impactul admiterii și neraportării/nedeclarării manifestărilor de corupție în cadrul activității de serviciu.

II. ACTIVITĂȚI VULNERABILE LA RISCURI DE CORUPȚIE

2.1. Înregistrarea și radierea navelor în RM

Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării din 10.12.1982 stipulează referitor la naționalitatea navelor faptul că fiecare stat stabilește condițiile potrivit cărora el acordă navelor naționalitatea sa, condițiile de înmatriculare a navelor pe teritoriul său și condițiile cerute pentru ca acestea să aibă dreptul de a purta pavilionul său. Navele au naționalitatea statului care le-a autorizat să poarte pavilionul său. Trebuie să existe o legătură substanțială între stat și navă.

În acest context, se remarcă că țara noastră sunt aprobate un șir de reguli și condiții cu privire la acordarea navelor naționalitatea Republicii Moldova, iar în procesul evaluării se va examina cadrul normativ în vederea identificării și efectuării unei analize a factorilor de risc ce pot să determine apariția riscurilor de corupție în procesul de înregistrare a navelor sub pavilionul Republicii Moldova.

Unul din motive care a stat la baza inițierii evaluării integrității în cadrul Agenției Navale este informația care a fost difuzată în mass-media despre numărul mare de cazuri în care navele sub pavilionul Republicii Moldova au fost implicate în transportarea ilegală de mărfuri de contrabandă (cocaină, hașiș, armament, inclusiv rachete antitanc și antiaeriene), fapte ce au periclitat imaginea țării noastre.

Implicarea navelor sub pavilionul Republicii Moldova în diferite acte ilegale, provoacă suspiciuni în ceea ce privește:

- ✓ cerințele/caracteristicile calitative ale cadrului normativ privind înregistrarea navelor;
- ✓ funcționalitatea mecanismului de înregistrare a navelor;
- ✓ funcționalitatea mecanismului de control și supraveghere a respectării regulilor și a legislației de către subiecții responsabili de navele înregistrate sub pavilionul Republicii Moldova;
- ✓ cadrul normativ instituțional, condițiile de muncă, numărul suficient de personal și pregătirea personalului.

Așadar, urmează efectuarea unei analize prin prisma suspiciunilor enunțate mai sus.

2.1.1. Evaluarea cadrului normativ și a procedurii administrative privind înregistrarea navelor și ambarcațiunilor

Potrivit art.21 alin.(1) al Codului navigației, dreptul de proprietate asupra navei sau asupra unei părți din ea apare în momentul înscrierii ei în:

1) **Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova** (denumite în continuare Registru al navelor);

2) **Catalogul naval al Republicii Moldova** (denumite în continuare Catalog naval).

Potrivit articolului menționat, dreptul de proprietate asupra navei în construcție apare în momentul înscrierii ei în **Registrul navelor în construcție**.

Din discuție cu reprezentanții ANRM, se constată că *registrul navelor în construcție nu este instituit*.

Totodată, art.32 alin.(4) al Codului navigației stabilește că: „Modul de ținere a registrului navelor și a catalogului naval se stabilește de Agenția Navală.”

Astfel, se evidențiază că Agenția Navală a Republicii Moldova (creată prin comasarea Instituției Publice „Căpitania portului Giurgiulești” și a Întreprinderii de Stat „Registrul Naval”) – are calitatea de registrator al navelor.

Potrivit informațiilor prezentate de ANRM (nr.05-384 din 22.08.2022) se relevă faptul că: „Conform datelor din **Registrul de stat al navelor, la data de 01.01.2022 sub Pavilionul Republicii Moldova au fost înregistrate 212 nave, dintre care 104 nave maritime și de navigație mixtă (râu-mare) și 108 nave de navigație interioară.**”

➤ **Înregistrarea navelor în Registrul de stat al Republicii Moldova**

Cadrul normativ aferent înregistrării navelor în RM constituie:

- 1) *Convenției ONU asupra dreptului maritim din 1982;*
- 2) *Convenției ONU privind înregistrarea navelor maritime;*
- 3) *Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova;*
- 4) *Legea nr.1320-XIII din 25 septembrie 1997 cu privire la registre;*
- 5) *Hotărârea Guvernului nr.855/30.07.2007 cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova;*
- 6) *Alte acte normative departamentale cu privire la înregistrarea navelor în RM.*

Procedura detaliată privind înregistrarea navelor maritime este reglementată în **H.G. nr.855/30.07.2007 cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova**.

Punctul 1 al Regulilor menționate, statuează că prevederile sunt elaborate conform rigorilor cadrului național și internațional menționat mai sus.

Prin urmare, analizând prin prisma legislației tratatelor internaționale (Legea nr.595/1999), se stabilește că Republica Moldova a aderat la **Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării**, adoptată la Montego Bay (Jamaica) la 10 decembrie 1982 și la Acordul referitor la aplicarea părții a XI-a a Convenției Națiunilor Unite

asupra dreptului mării, adoptat la New York la 28 iulie 1994, prin adoptarea Legii nr.395/2006.

Referitor la **Convenția ONU privind înregistrarea navelor maritime (1986)**, se atestă că Republica Moldova nu deține nici un act ce confirmă aderarea la această Convenție, fapt ce generează o incertitudine în aplicarea coerentă și predictibilă a prevederilor în legislația națională. În acest context, se constată că punctul 1 al Regulilor, aprobate prin H. G. nr.855/30.07.2007, face o trimitere defectuoasă la un act internațional la care țara noastră nu și-a exprimat consimțământul de a fi legat, fapt ce generează o incertitudine în aplicarea coerentă și predictibilă a prevederilor.

Potrivit art.30 al Codului navigației maritime comerciale, dreptul de navigație sub pavilionul Republicii Moldova se acordă navelor care sunt înscrise în **Registrul de stat al navelor** și care se află în proprietatea (sau sunt exploatate în baza contractului de închiriere a navei nude sau contractului de leasing) persoanelor fizice și juridice ale Republicii Moldova, precum și persoanele fizice și juridice din străinătate.

La nivel internațional există câteva tipuri de registre navale: închis, deschis și combinat. Potrivit pct.17 al HG nr.855/2007, Registrul navelor al Republicii Moldova are un caracter deschis. La acest tip de registru, legislația permite armatorilor să înregistreze mai ușor navele¹³. Este un tip de registru care nu impune o cerință de cetățenie sau rezidență pentru înregistrarea navei. Unii specialiști consideră că acesta tip de înregistrare permite înregistrarea navelor problematice. Astfel, se remarcă că înregistrarea navelor în Registrul de tip deschis de către Agenția Navală a Republicii Moldova, poate fi privit sub două aspecte, pe de o parte, multitudinea de nave înregistrate sub pavilionul RM este o sursă de venituri la bugetul de stat, care sunt percepute din taxele instituite pentru serviciile acordate la înregistrarea navelor (înregistrare provizorie, înregistrare permanentă, confirmarea anuală a înregistrării navelor, acordarea scutirilor etc.). Pe de altă parte, acest tip de înregistrare în cumul cu legislația națională deficitară, cu cerințe imperfecte de înregistrare, lipsa mecanismului de control și insuficiența personalului specializat în domeniu naval, pot genera riscuri care afectează grav imaginea țării prin implicarea navelor în diferite scheme ilegale, inclusiv și starea tehnică deplorabilă constatată în rezultatul inspecțiilor navelor aflate sub pavilionul R. Moldova. Aceste fapte enunțate, justifică includerea R. Moldova în Lista neagră a Memorandumului de la Paris. Acest memorandum relevă deficiențe ale navelor care navighează sub pavilion RM. În acest context, potrivit ultimelor informații, în Lista neagră

¹³ <https://capital.market.md/ro/content/proprietarii-navelor-str%C4%83ine-sub-lupa-autorit%C4%83%C5%A3ilor-de-la-chi%C5%9Fin%C4%83u>

Republica Moldova este plasată pe locul 66 din 68 din țări¹⁴. Astfel, este necesar de a evalua minuțios circumstanțele și împrejurările ce generează premise pentru includerea RM în Lista neagră.

În linii generale, temeiurile includerii în Lista neagră sunt bazate pe rezultatele inspecțiilor tehnice ale navelor, cum ar fi: evaluarea profilului de risc și rata de rețineri în Uniunea Europeană, Federația Rusă și Canada. Reținerile se referă doar la abaterile de la prevederile Convențiilor Organizației Internaționale Maritime (IMO) și nu la activitatea ilegală a navelor (transportarea armamentului, hașișului, cocainei etc.). Suplimentar, se menționează faptul că țările cum ar fi Malta, Cipru, Panama, țări care sunt incluse în Lista albă, la fel, dețin registre de înregistrare de tip deschis.

Se concluzionează că nu tipul de înregistrare (deschis) și nici activitatea ilegală a navelor sub pavilionul Republicii Moldova au condiționat includerea în Lista neagră, dar starea tehnică a navelor. Prin urmare, în mod direct se atestă că condițiile/cerințele tehnice impuse la înregistrarea navelor, precum și procedura de control necesită a fi revizuite. Astfel, este imperios de a identifica, evalua și revizui legislația, cerințele și condițiile care se impun pentru înregistrarea navelor sub pavilionul Republicii Moldova.

2.1.2. Funcționalitatea mecanismului de înregistrare a navelor în Republica Moldova

Cadrul normativ secundar ce pune în executare normele primare privind înregistrarea navelor sunt prevăzute în **Regulile de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, aprobate prin HG nr. 855/2007**. Acest act normativ instituie:

- modalitatea desfășurării activității ce ține de îndeplinirea procedurii de înregistrare a navelor de clasă maritimă, de grevare a drepturilor de proprietate asupra navelor, precum și înregistrarea dreptului de proprietate asupra navelor în Registrul de stat al navelor;
- lista documentelor necesare pentru înregistrarea navelor;
- procedura de perfectare și eliberare a documentelor de înregistrare de bord și altor acte (documente) aferente înregistrării navelor; regulile de evidență a navelor înregistrate, precum și a gajurilor acestora;
- modalitatea de ținere a evidenței și păstrare a documentelor de înregistrare.

Potrivit pct.3 al HG nr.855/2007 cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, **Registrul de stat al navelor al RM**

¹⁴ <https://parismou.org/detentions-banning/white-grey-and-black-list> vizualizat la data de 10.08.2022

(**registrul navelor**), reprezintă lista navelor maritime care conține date reglementate despre nave, în limitele categoriei strict determinate, și în scopul evidenței exhaustive a acestora, și care se păstrează în formă scrisă și în variantă electronică.

Totodată, în acest act normativ, se specifică că deținătorul registrului este Instituția publică „Căpitanăia portului Giurgiulești”, iar registratorul – este persoana oficială, responsabilă de efectuarea înscrierilor în registrul navelor, desemnată de către Instituția publică „Căpitanăia portului Giurgiulești”. La acest ultim aspect, se constată un *conflict extern de norme* între art. 32 alin.(4) al Codului navigației și pct.3 al HG nr.855/2007 în ceea ce privește entitatea care trebuie să dețină Registrul naval. Astfel, se stabilește că aceste norme sunt *contradictorii, desuete și fac trimiteri defectuoase* la Instituția publică „Căpitanăia Portului Giurgiulești”, care nu mai este nici ca entitate publică și nici abilitată cu atribuții în ceea ce privește înregistrarea navelor în RM.

Urmează descrierea factorilor de risc identificați în procesul de înregistrare a navelor:

- **Cadrul normativ deficitar.** Se atestă că reglementările în vigoare în domeniul naval sunt insuficiente, neajustate la Convențiile internaționale și la ultimele modificări legislative din domeniu. Astfel, cadrul normativ nu este coroborat, fapt ce generează conflicte interne și externe de reglementare.

- **Insuficiența reglementărilor privind activitatea și responsabilitățile reprezentantului armatorului.** Prin urmare, principalii actori implicați în procesul de înregistrare a navelor străine sunt: proprietarul navei; armatorul și reprezentantul armatorului, precum și ANRM. Coroborând cadrul normativ primar și secundar în domeniul naval se atestă o incertitudine privind reglementarea coerentă, clară și suficientă a obligațiilor și responsabilităților **reprezentantului armatorului**.

În cadrul normativ primar se prevede:

- la art.27 alin. (3) din Legea privind transportul naval intern al Republicii Moldova, nr. 176 din 12.07.2013, „**Comandantul navei este reprezentantul armatorului** în raport cu tranzacțiile cu privire la navă, încărcătură și la navigația navei. **Comandantul navei este și reprezentantul proprietarului** încărcăturii în raport cu tranzacțiile cu privire la încărcătură, dacă în contractul de transport al încărcăturilor nu este prevăzut altceva;

- la art.62 alin.(2) din Codul navigației, „La încheierea de tranzacții dictate de necesitățile navei, mărfurilor sau navigației, precum și în cazul intentării de acțiune în justiție privind bunurile încredințate, **comandantul este considerat din oficiu reprezentantul armatorului și al proprietarilor** de mărfuri dacă la fața locului nu se află alți reprezentanți ai acestora.

Astfel, rezultă că potrivit cadrului legislativ **comandantul navei este considerat reprezentantul armatorului și al proprietarilor**.

Analizând prevederile Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, aprobate prin HG nr.855/30.07.2007, se atestă redarea (pct.3) următoarelor noțiuni:

„proprietar de navă” este subiectul dreptului de proprietate sau persoana care își exercită dreptul de proprietate asupra navei în conformitate cu legislația privind proprietatea;

„armator” este persoana juridică sau fizică ce exploatează o navă, indiferent de faptul dacă este proprietarul ei sau o exploatează în alt temei legal;

„reprezentantul armatorului” - rezident al Republicii Moldova, împuternicit în modul corespunzător să acționeze în numele și în interesele proprietarului navei sau armatorului și să răspundă la toate reclamațiile proprietarului navei sau pretențiile înaintate armatorului în numele lui.

Mai mult, punctul 16 al Regulilor menționate, prevede că în cazul în care armatorul nu este rezident al Republicii Moldova, **acesta trebuie să asigure**, până la înscrierea navei în registrul navelor, prezența reprezentantului armatorului, specificat la punctul 3 al prezentelor Reguli. De asemenea, se instituie că în cadrul procedurii de înregistrare a navelor la cererea depusă se anexează, inclusiv copiile documentelor ce confirmă identitatea reprezentantului proprietarului navei sau armatorului și împuternicirile respective de acționare în numele acestora (pct.23 lit. q)). Reprezentantul armatorului consultă armatorii, organizează examinarea navei de către inspectorul numit de statul pavilion, asigură legătura între armator și deținătorul registrului (pct.25). Reprezentantul armatorului poartă răspundere pentru prezentare registrului a datelor incomplete, eronate și neverificate referitor la navă, precum și referitor la armator (navlositor), în modul stabilit de legislația Republicii Moldova (pct.90).

Astfel, se deduce că normele secundare din domeniul naval instituie o obligativitate care nu este prevăzută în legislația primară referitor la reprezentarea intereselor armatorilor străini de către persoanele rezidente din Republica Moldova.

Luând în considerare rolul și importanța acestor subiecți în procedura de înregistrare a navelor, și ulterior, în reprezentarea intereselor pe teritoriul Republicii Moldova în cazul diferitor litigii, se atestă lipsa transparentizării activității acestora, lipsa reglementărilor, cerințelor și instituirea clară a responsabilităților (juridice și financiare) care trebuie să le întrunească.

În acest context, există suspiciuni că din această categorie de subiecți pot face parte persoane interpușe/intermediare care pot să promoveze (direct sau indirect) interesele unor agenți publici în domeniul naval. Acest risc, poate fi dedus din

investigațiile jurnalistice¹⁵, care susțin că fondatorii și administratorii unor firme, sunt foști și actuali deputați.

Probabilitatea apariției anumitor riscuri de integritate în acest sens, au fost evidențiate și în Raportul auditului intern, realizat de către MEI în perioada 29.10.2019 – 27.10.2020, domeniul auditului fiind: „Evaluarea sistemului de Control Intern Managerial și conformitatea procedurii de înregistrare și radiere a navelor maritime în/din Registrul de Stat al Navelor al Republicii Moldova”.

SNCI 1. Etica și Integritatea

..... „*Vezi ca exemplu, în cadrul ANRM, probabilitatea riscurilor de integritate la procedura de înregistrare a navelor și reprezentanții armatorului (Dagna SRL, Cabinetul avocatului, Marine Engineering SRL) care reprezintă interesele companiilor nerezidente beneficiare de serviciile ANRM. În cadrul misiunii de audit și testelor de audit, pentru cazul depunerii cereri de emitere a certificatului de proprietate de confirmare anuală, cererea depusă de reprezentantul armatorului nu îndeplinește cerințele conform procedurilor interne, nu a fost atașată delegația din partea proprietarului, delegațiile prezentate erau cu termen expirat. Faptul acceptării cererii neconforme și lipsa controlului intern, impune riscurile de integritate care necesită a fi evaluate și controlate prin acțiuni specifice, conform Legii nr.325/2015 privind evaluarea integrității instituționale”.*

Din prevederile enunțate mai sus, se concluzionează insuficiența reglementărilor privind activitatea și responsabilitatea acestor reprezentanți ai armatorilor și proprietarilor de nave. Reglementările existente nu redau coerent și transparent activitatea acestora, rolul clar al acestora în procesul de înregistrare a navelor, dar și în contextul altor relații juridice (la apariția unor litigii, deficiențe tehnice a navelor în rezultatul inspecțiilor atât în țară cât și peste hotare; la radiere navelor din Registrul naval); necesitatea instituirii unui astfel de subiect în raporturile cu instituțiile statului și modul de acces la serviciile acestora; întrunirea anumitor cerințe, criterii și cunoștințe în domeniu naval; înregistrarea, evidența și certificarea acestor reprezentanți.

Așadar, aceste incertitudini denotă o transparență deficitară a activității reprezentanților armatorilor, fapt ce creează un mediu de activitate obscur generând suspiciuni privitor la integritatea subiecților implicați.

- **Ambiguitatea legislativă privind societățile de clasificare.** Un rol important în procesul de înregistrare a navelor dețin **societățile de clasificare**. O societate de

¹⁵ <https://www.zdg.md/importante/video-r-moldova-forta-maritima-intre-legi-imperfecte-scandaluri-internationale-si-cateva-milioane-in-bugetul-de-stat/>.

clasificare este o organizație privată care stabilește și aplică norme și standarde tehnice referitoare la un proiect de construcție navală, construcția în sine, apoi inspecția navelor (înainte și după reparații în special) și pe toată durata de funcționare a navei. Aceste companii și-au produs treptat propriile standarde și reglementări, care au fost considerate de interes general.

În rezultatul analizei legislației naționale, se atestă o neconcordanță între norme de diferite categorii, dar și conflicte interne. Prin urmare, se constată conflict extern de norme determinat de art.7 alin.(1) al Codului navigației și pct.5 și 23 a HG nr.855/2007. În acest context, se menționează că prin Legea nr.216 din 09.12.2021, în vigoare 21.06.2022, a fost completat art.7 al Codului navigației în vederea instituirii obligației ca supravegherea asupra stării tehnice a navelor și clasificarea lor să se efectuează de către societățile de clasificare, recunoscute de Comisia Europeană și împuternicite în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova. Această acest sens, se evidențiază pct. 5 al HG nr.855/2007 care prevede că în registrul navelor se înregistrează navele care au fost examinate modificare constă în completarea normei în vederea stabilirii ca societățile de clasificare să fie recunoscute nu de Republica Moldova, cum era până la modificare, dar de către Comisia Europeană. Conflictele normative rezultă din faptul că prevederile secundare nu au fost aduse în concordanță cu cadrul normativ în vigoare. În de societatea de clasificare, recunoscută de către Guvernul Republicii Moldova și pct.23 lit.j), care enumeră expres documentele care trebuie să fie anexate la cerere pentru a fi înregistrate navele în RM, inclusiv copiile certificatelor convenționale în vigoare, eliberate de organul competent al statului-pavilion sau de către o societate de clasificare recunoscută de Guvernul Republicii Moldova, inclusiv copia certificatului de conformitate (pentru navele specializate). Astfel, se stabilesc norme incoerente și desuete, care distorsionează executarea corectă a legislației privind înregistrarea navelor.

Potrivit informațiilor prezentate de ANRM (*nr.05-384 din 22.08.2022*) se menționează următoarele:

În anul 2021 sub Pavilionul Republicii Moldova au fost înregistrate 17 nave, dintre care 12 nave maritime și de navigație mixtă (râu-mare) și 5 nave de navigație interioară;

În anul 2022 sub Pavilionul Republicii Moldova au fost înregistrate 0 nave. Nu au parvenit solicitări de acordare a dreptului de arborare a Pavilionului Republicii Moldova.

În rezultatul adoptării Legii nr.216/2021, au fost operate modificări în Codul navigației maritime comerciale al Republicii Moldova nr.599/1999. Conform prevederilor art.7 al prezentului Cod, doar societățile internaționale de clasificare a

navelor care dețin recunoaștere UE vor fi recunoscute de Republica Moldova și implicit, vor realiza clasificarea, inspecția și controlul navelor moldovenești.

Cu privire la modificările operate, au fost informate/ți organizațiile recunoscute, proprietari, operatorii și Bareboat Charterers al navelor sub pavilionul Republicii Moldova, reprezentanții legali al acestora, prin circulara ANRM nr.01-622 din 24.12.2021 care poate fi accesată pe portalul oficial al ANRM:

<http://www.narm.md/buletine/circular-letter-no-01-622-from-24th-of-december-2021-about-modifications-of-the-national-legislation-regarding-the-recognized-organizations/>.

Prin urmare, din lista societăților de clasificare recunoscute de Comisia Europeană și din Decizia nr.2/2020, ANRM poate înregistra nave și extinde documentele de navigație sub pavilionul Republicii Moldova doar cu societățile de clasificare care au semnat în prezent un acord conform codului RO și legislației naționale.

ANRM a semnat acorduri cu următoarele societăți de clasificare recunoscute de Comisia Europeană:

- 1) RUSSIAN MARITIME REGISTER OF SHIPPING
- 2) POLISH REGISTER OF SHIPPING
- 3) KOREAN REGISTER OF SHIPPING

În contextul celor expuse, în perioada 24.12.2021-17.08.2022 din registrul de stat al navelor al RM **au fost radiate 71 nave maritime și de navigație mixtă (râu-mare).**

La situația din 17.08.2022 **în Registrul de stat al navelor RM au rămas înregistrate 141 nave**, dintre care 119 nave active și 22 nave cu înregistrare suspendată în temeiul contractului de navlosire a navei nude, ca navigare sub pavilionul străin pe termenul valabilității a certificatului de radiere provizoriu emis. **Din cele 119 nave active**, 41 sunt nave maritime și de navigație mixtă (râu-mare) și 78 sunt nave de navigație interioară.

Conform datelor de evidență contabilă a veniturilor colectate ale ANRM pentru anul 2021 în bugetul statului au fost încasați:

- 225445,43 lei din înregistrarea navelor în Registrul de stat al navelor;
- 3788084, 4 lei din activitatea de prestare a serviciilor de către statul-pavilion.

În anul 2022 (la situația din 17.08.2022) în bugetul statului au fost încasați:

- 0 lei din înregistrarea navelor în Registrul de stat al navelor;
- 1567008,80 lei din activitatea de prestare a serviciilor de către statul-pavilion.

În acest sens, se concluzionează faptul că urmare operării modificărilor legislative în vederea îmbunătățirii stării tehnice a navelor înregistrate sub Pavilionul

Republicii Moldova, nu a fost nici o solicitare de înregistrare a navelor, corespunzător, în bugetul de stat în anul 2022 nu au fost încasate mijloace financiare.

- **Insuficiența personalului specializat.** Se stabilește că în cadrul ANRM sunt doar 7 persoane care dețin o pregătire calificată și specializată în domeniul naval. Lipsa și insuficiența persoanelor cu studii calificate și superioare în domeniul naval, poate duce la neexercitarea deplină a sarcinilor atribuite și la nivelul scăzut de eficiență a îndeplinirii misiunii

- **Cadrul normativ neajustat cu privire la procedura de depunere a gajului pe navele maritime, fluviale sau mixte.** Se menționează că prin Ordinul Căpitanului portului Giurgiulești nr.24-P din 29.03.2018 a fost aprobat Regulamentul privind regulile de emiteră a certificatelor de înregistrare, transfer și radiere a gajului pe nave maritime, fluviale sau mixte. Din analiza cadrului normativ departamental, se atestă că acesta nu a fost ajustat la modificările Codului civil din anul 2019. Astfel, se stabilește că reglementările privind gajul în domeniul naval, nu sunt în concordanță cu prevederile speciale cu privire la gaj.

- **Aplicarea defectuoasă a contravențiilor pentru prezentarea informațiilor eronate la înregistrare.** Analizând contravențiile atribuite domeniului transportului maritim și fluvial din Codul contravențional al RM, se atestă că potrivit art.199/12 alin.(1) - sancțiuni contravenționale sunt prevăzute pentru refuzul de a pune la dispoziția autorității din domeniul transportului naval documentele sau informațiile solicitate în cadrul activității de control sau de supraveghere a navei ori a personalului navigant, prezentarea unor informații eronate sau incomplete, împiedicarea reprezentantului autorității din domeniul transportului naval de a efectua inspecția navei, a parcurilor ori a iernaticelor pentru nave. Astfel, se stabilește că cadrul normativ privind aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru prezentare datelor incomplete, eronate și neverificate referitor la navă registratorului este instituit, însă mecanismul de aplicare a sancțiunilor contravenționale nu este pus în aplicare. (Referitor la deficiențele aplicării sancțiunilor contravenționale se descrie detaliat la compartimentul „Procedura contravențională”)

- **Proces organizat doar pe suport de hârtie, lipsa registrelor electronice.** Prin urmare, Agenția Navală deține două registre: Registrul naval al Republicii Moldova și Catalogul naval al Republicii Moldova, care se țin în format tipărit, deși legislația prevede că aceste Registre să fie ținute și în format electronic. Respectiv, se atestă că întregul proces de inițiere și înregistrare a navelor este unul etapizat și documentat doar în format de hârtie. Se recomandă, în vederea facilitării și transparentizării procesului de înregistrare a navelor, să fie instituit și ținută evidența tuturor tipurilor de nave înregistrate de către RM în format electronic.

- **Reglementări confuze și interpretative privitor la înregistrarea provizorie a navelor.** Astfel, potrivit Codului navigației, se identifică două tipuri de înregistrări a navelor: înregistrare provizorie și înregistrată permanentă.

Potrivit unui comunicat al Procuraturii Generale a Republicii Moldova¹⁶ se relevă că: „...Prin Hotărârea Guvernului nr.855 din 30.07.2007 au fost aprobate Regulile de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, care însă, contravin actelor internaționale.

Convenția ONU privind înregistrarea navelor maritime prevede că navele navighează doar sub drapelul (pavilionul) unui stat și nici o navă nu se înregistrează concomitent în Registrele navale ale două sau mai multe țări, iar art.11 p.4) prevede că, înainte de a înscrie nava în Registrul său, statul trebuie să se asigure că nava respectivă a fost radiată din Registrul înregistrării precedente.

Deși prevederile Convenției, interzic înregistrarea concomitentă a unei nave în Registrele navale a două țări diferite, Regulile de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova și, în special prevederile p.25), permit înregistrarea provizorie a navelor în Registrul naval, fără a fi radiate din Registrul naval la locul înregistrării precedente.

În așa condiții, modalitatea de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, permite personalului navei înregistrate concomitent, în diferite țări să arboreze, la discreția sa, pavilionul (drapelul) statului convenabil la moment. Având în vedere existența Rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU ce vizează interdicțiile referitor la unele state (Iran, Irak ș.a.), aceasta poate duce la încălcarea acestor interdicții sub drapelul Republicii Moldova, fapt pentru care statul poate fi condamnat.

Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU, spre deosebire de Convenții nu necesită a fi semnate și ratificate, și sunt obligatorii pentru statele membre, inclusiv și Republica Moldova.

Mai mult, analizând detaliat pct.25 din Regulile de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, se remarcă că pentru efectuarea procedurii de înregistrare permanentă, la trecerea navei din registrul navelor din străinătate în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova, **pot fi eliberate, pe o perioadă de cel mult trei luni, certificate navale de înregistrare provizorie**, având drept scop radierea navei din registrul navelor la locul înregistrării precedente, examinarea navei de către inspectorul numit de statul-pavilion, vizând acceptarea navei spre înregistrare permanentă.

¹⁶ <http://www.procuratura.md/md/news/1211/1/4868/>

În rezultatul discuțiilor cu reprezentantul ANRM referitor la acest aspect, a fost relevat faptul că este o interpretare eronată a legislației, iar această situație nu denotă înregistrarea concomitentă a unei nave în două țări diferite.

Prin urmare, conform pct.23 la cerere de înregistrare a navei se anexează un șir de documente, care sunt enumerate expres în legislație. Astfel, cererea și documentele solicitate se prezintă deținătorului registrului spre examinare. Registratorul este obligat, în termen **de până la 5 zile lucrătoare**, să examineze documentele prezentate și să adopte decizia corespunzătoare, înștiințând proprietarul sau armatorul navei. În cazul în care avizul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene nu a fost prezentat în termenul stabilit, acesta se consideră pozitiv. După adoptarea deciziei de către deținătorul registrului privind înregistrarea navei și primirea confirmării de achitare a taxelor stabilite pentru înregistrare se eliberează documentele de înregistrare a navei.

Așadar, înregistrarea produce efecte juridice din momentul introducerii înscrierilor despre acest drept în Registrul de stat al navelor. Înscierea este atestată de certificatul de naționalitate, prin care se confirmă dreptul de navigație sub pavilionul Republicii Moldova.

➤ **Înregistrarea în Catalogul naval al Republicii Moldova**

Cadrul normativ aferent înregistrării ambarcațiunilor în RM constituie:

- 1) *Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova;*
- 2) *Legea privind transportul naval intern al Republicii Moldova, nr.176//2013;*
- 3) *Ordinul directorului ANRM nr.48-P din 21.07.2020 cu privire la aprobarea Regulamentului privind înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova*

Potrivit informațiilor prezentate de ANRM (nr.05-384 din 22.08.2022) se comunică că: „Privind statistica ambarcațiunilor și navelor mici pasibile înmatriculării în **Catalogul Naval**, menționăm că aplicația electronică Catalogul Naval este în proces de dezvoltare, fiind încărcate dosarele istorice pentru anii 2021-2022. Până la implementarea aplicației prenotate, înregistrarea și evidența ambarcațiunilor și navelor mici se efectua în Catalogul Naval manual, care cuprinde peste 3000 de înscrisuri, inclusiv și datele privind schimbul de proprietate la unele unități plutitoare.

Astfel, în anul 2021 au fost înregistrate 318 ambarcațiuni, iar în anul 2022 (la situația din 17 august curent) **au fost înregistrate 223 ambarcațiuni**”.

În conformitate cu art.6/1 alin.(4) al Codului navigației, în vederea executării misiunii sale și a funcțiilor de bază, Agenția Navală exercită și atribuția de înscriere și evidență a navelor și ambarcațiunilor sub pavilionul Republicii Moldova.

Conform cadrului legislativ, navele care nu pot fi înscrise în registrul navelor se înregistrează în Catalogul naval. Înscrierea în catalogul naval se atestă de actul de navigație, care este eliberat de organul care înscrie nava în catalogul naval. În prezent, calitatea de registrator o are Agenția Navală a Republicii Moldova.

În acest sens, cadrul normativ secundar care pune în executare prevederile primare cu referire la Catalogul naval constituie Ordinul directorului ANRM nr. 48-P/21.07.2020. Potrivit Regulamentului, „Catalogul naval al Republicii Moldova” este registrul privind înregistrarea ambarcațiunilor și evidența acestora, care se ține în format tipărit și electronic, de către persoana responsabilă, autorizată de către Directorul ANRM, în secția înmatriculării nave și personal navigant, Registrul de Stat al Navelor, numit inspector principal registrator (IPR).

Examinând Ordinul directorului ANRM nr.48-P din 21.07.2020 cu privire la *aprobarea Regulamentului privind înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova*, se comunică următoarele.

Se stabilește că prin acest ordin sunt aprobate un șir de acte procesuale în scopul îmbunătățirii procedurilor de înregistrare a navelor în Republica Moldova (*forma Cererii de înregistrare; forma Cererii de eliberare a duplicatului actului de navigație; forma Cererii de solicitare a raderii navei în catalogul Naval; forma Cererii privind examinarea tehnică inițială/periodică/extraordinară/de clasă a ambarcațiunilor; Forma Raportului privind examinarea tehnică periodică, extraordinară, de clasă a ambarcațiunii; modelul contractului de vânzare-cumpărare (conținut minim); forma Declarației pe proprie răspundere la înregistrare; forma Declarației pe proprie răspundere la vânzarea-cumpărare; forma Jurnalului de evidență a documentelor; forma Actului de navigație a ambarcațiunilor în Catalogul naval*).

Astfel, se stabilește că organul de specialitate a aprobat un set de acte procesuale în vederea uniformizării, facilitării și stabilirii unei clarități la realizarea procedurii de înregistrare a ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova.

Prin urmare, Regulamentul de înregistrare a ambarcațiunilor în Catalogul naval prevede noțiuni, care redau explicit tipurile de ambarcațiuni și semnificația termenilor noi utilizați în conținutul acestui Regulament. Totodată, prezentul Regulament stabilește: a) modalitatea desfășurării activității de înregistrare a ambarcațiunilor, a grevărilor asupra acestora, precum și a dreptului de proprietate asupra ambarcațiunilor în CNRM; b) lista documentelor necesare pentru înregistrarea ambarcațiunilor; c) modalitatea de ținere a CNRM; d) procedura de

perfectare și eliberare a documentelor de înregistrare; e) regulilor de evidență a ambarcațiunilor înregistrate, precum și a grevărilor asupra acestora; f) modalitatea de ținere a evidenței și păstrare a documentelor de înregistrare; g) modalitatea și temeiul pentru neacceptarea ambarcațiunii spre înregistrare; h) suspendarea înregistrării ambarcațiunii în CNRM; i) radierea forțată a ambarcațiunii din CNRM; î) radierea ambarcațiunilor din CNRM.

Așadar, examinând detaliat prevederile Regulamentului, se constată următoarele neclarități:

- lipsa ajustării prevederilor în vigoare, și anume: **Pct.11** „*Extrasele din CNRM se eliberează contra plată, cuantumul acesteia este aprobat în conformitate cu prevederile legislației în vigoare*”. Astfel, se stabilește că potrivit art. 367 alin. (4) al Codului navigației maritime, se statuează că pentru eliberarea certificatului de înregistrare a gajului și extraselor din registre se încasează o taxă în modul stabilit. Totodată, și pct.11 prevede că extrasele din CNRM se eliberează contra plată, cuantumul acesteia este aprobat în conformitate cu prevederile legislației în vigoare. În acest context, examinând legalitatea actelor normative care ar trebui să justifice aplicabilitatea acestor prevederi, se constată că în HG nr.706/2018 cu privire la crearea Agenției Navale, la pct.7 subct.3)și 4) este stipulat că în termen de 2-3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, Guvernul urma să aprobe Metodologia de calculare a tarifelor la serviciile prestate de către Agenția Navală a Republicii Moldova și Nomenclatorul serviciilor prestate și tarifele acestora. Astfel, se stabilește că de la intrarea în vigoare a HG nr.706/2018, inclusiv 2-3 luni au trecut 4 ani, iar Agenția Navală aplică prevederile Hotărârii cu termeni depășiți.

O altă neclaritate, se referă la anumite documente solicitate pentru înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova impuse persoanelor fizice și juridice:

- **Pct.14/Pct.23** – „*La cererea pentru înscrierea ambarcațiunilor în CNRM persoanele fizice/persoanele juridice se anexează următoarele acte: lit.i) / lit.g) și h) – „pașaportul tehnic al ambarcațiunii și/sau motorului (în caz că există)”*”.

În acest context, se generează o ambiguitate privitor la procedura și actul care permite înregistrarea navelor „în cazul în care nu există” pașaportul tehnic al ambarcațiunii și/sau motorului. Astfel utilizarea sintagmei „în caz că există”, oferă posibilitatea regulatorului discreționar să înregistreze ambarcațiuni și în cazul în care nu există și nu deține pașaportul tehnic al ambarcațiunii și/sau motorului, generând riscuri de corupție.

La fel, se generează o neclaritate privind stipulările la **lit.k)/ lit.i)** „*proiectul perfectat de organizația de proiectare cu care colaborează organizația recunoscută de Guvernul Republicii Moldova sau ANRM, pentru navele care urmează a fi construite individual*”. Astfel, se atestă neajustarea normelor secundare la ultimele

modificări operate prin Legea nr.216 din 09.12.2021 la art.7 din Codul navigației (în vigoare 21.06.2022) prin care se prevede că supravegherea asupra stării tehnice a navelor și clasificarea lor să se efectuează de către societățile de clasificare, **recunoscute de Comisia Europeană și nu de Guvernul RM.** Astfel, se concluzionează că anumite ambarcațiuni și proiectele navelor, urmează să fie aprobate de către organizațiile recunoscute de Comisia Europeană și împuternicite în modul stabilit de Guvernul Republicii Moldova, iar normele privind aplicare acestui nou mecanism lipsesc și sunt incerte cu privire la înregistrarea ambarcațiunilor.

- **Pct.16.** „Ambarcațiunile construite fără proiect nu pot fi utilizate în scopuri comerciale” și **pct.17** „Ambarcațiunile construite fără proiect pot fi înregistrate doar în stare bună de navigabilitate.”

Normele prenotate, denotă că ambarcațiunile construite fără proiect nu pot fi utilizate numai în scop comercial, iar în celelalte scopuri este posibil (de serviciu, agrement necomercial, sportiv). Totodată, se menționează că aceste ambarcațiuni pot fi înregistrate și fără proiect, dar să fie eliberate certificatele de stare bună de navigabilitate. Astfel, se constată că derogările instituite generează condiții discreționare prin impunerea unor condiții neuniforme la înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval. În acest context, **se propune** revizuirea Regulamentului de înregistrare a ambarcațiunilor în Catalogul naval.

➤ **Radierea navelor.** Legislația națională din domeniul naval, prevede următoarele tipuri de radieri: 1) radierea navei provizorie; 2) radierea navei din Registru; 3) radierea din Catalogul Naval al Republicii Moldova.

Mai mult, evaluând legislația națională, se atestă că atât în *Codul navigației cât și în Legea privind transportul naval intern al RM* prevede expres condițiile producerii radierii navei din Registrul navelor și din Catalogul naval. În acest sens, se remarcă următoarele circumstanțe sunt similare, și anume se referă la: 1) nu poate fi exploatată și reparată; 2) nava naufragiată sau a dispărut fără urmă; 3) dacă nava a pierdut dreptul de naviga sub pavilionul Republicii Moldova. Mai mult, în codul navigației maritime, se menționează încă o circumstanță suplimentară cu privire la comiterea unei încălcări a regimului juridic al porturilor maritime internaționale închise pentru navigația internațională, a prevederilor tratatelor internaționale, a rezoluțiilor internaționale și a măsurilor restrictive internaționale la care s-a aliniat Republica Moldova.

În acest context, analizând circumstanțele radierii ambarcațiunilor stipulate în Regulamentul privind înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova, se constată că sunt cerințe generale de radiere și cerințe pentru aplicarea forțată a radierii navei din CNRM. În general, condițiile pentru radierea navei din Catalog, sunt următoarele: a) în cazul înregistrării ambarcațiunii în alt stat; b)

pierderea ambarcațiunii sau dispariției fără urmă a acesteia; c) recunoașterea ambarcațiunii ca inaptă pentru exploatarea ulterioară; d) în cazul retragerii ambarcațiunii din navigație; e) în cazul dezmembrării) la cererea proprietarilor ambarcațiunilor. În mod forțat, se radiază nava în următoarele condiții: refuză prezentarea ambarcațiunii pentru examinările tehnice mai mult de 5 ani, în acest caz Actul de navigație a ambarcațiunii este retras și exploatarea ambarcațiunii este interzisă; b) a prezentat date false sau necorespunzătoare cu realitatea la înregistrare.

În concluzie, se stabilește că mecanismul de înregistrare și radiere a navelor în/din Registrul de stat și catalogul naval este reglementat, este asigurată o procedură administrativă de aplicare uniformă a prevederilor. Însă aceste mecanisme necesită a fi îmbunătățite prin revizuirea, ajustarea normelor și transparentizarea întregului proces, în special publicarea informațiilor privind Lista reprezentanților în domeniul naval, eficientizare funcționalității în sistem electronic a înregistrărilor navelor, precum și orice alte modificări ulterioare înregistrării primare. Totodată, să fie instituite și dezvoltate condiții/cerințe pentru înregistrarea navelor și ambarcațiunilor în registre, punând accent pe nivelul calității și siguranței navelor, dar să nu primeze aspectul economic și financiar prin înregistrarea unui număr cât mai mare de nave.

2.2. Controlul realizat de către ANRM

Din atribuțiile instituite Agenției Navale, se stabilesc următoarele **tipuri de control/inspecții realizate de către ANRM**

1. Inspecțiile statului-pavilion
2. Inspecțiile statului-port
3. Controlul de stat în domeniul naval:

Cadrul normativ aplicabil domeniului naval:

1. *Convenția privind Regulile internaționale pentru prevenirea abordajelor pe mare (COLREG 72), adoptată la Londra, 20.10.1972;*
2. *Convenția internațională privind ocrotirea vieții umane pe mare, adoptată la Londra, 01.11.1974 și Protocolul la Convenție (SOLAS74), adoptată la Londra 11.11.1988;*
3. *Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave, adoptată la Londra, 02.11.1973, și protocolul (MARPOL 73/78), adoptată la Londra la 17.02.1978;*
4. *Legea nr.599/1999 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova;*
5. *Codul Contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008;*
6. *Legea nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător;*
7. *Legea nr.176/2013 privind transportul naval intern al Republicii Moldova.*

Totodată, potrivit informațiilor prezentate de către ANRM, actele normative secundare care pun în aplicare mecanismul de efectuare a controlului/inspecțiilor sunt următoarele:

- *HG nr.414/2020 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind respectarea obligațiilor statului de pavilion*
- *Ordin ANRM nr. 75-P din 16.07.2019 cu privire la aprobarea Mecanismului de supraveghere a navelor ce navighează sub pavilionul de stat al Republicii Moldova;*
- *Ordin ANRM nr. 49-P din 22.07.2020 cu privire la aprobarea Manualului privind efectuarea inspecțiilor statului de pavilion la navele care arborează pavilionul Republicii Moldova;*
- *Ordinul MTGD nr.11/2008 cu privire la intrarea în vigoare a actelor normative în domeniul transportului naval al Republicii Moldova;*
- *Ordinul AT nr.156/2009 privind aplicarea Regulilor noi ale Registrului Fluvial din Federația Rusă.*

Evaluând cadrul normativ secundar din domeniu, se stabilesc acte normative (*Ordinul MTGD nr.11/2008 și Ordinul AT nr.156/2009*), care nu pun în aplicare reglementările în vigoare, deoarece acestea nu au fost modificate și ajustate la noile modificări, în special în rezultatul reformei din 2018 cu privire la crearea Agenției Navale a Republicii Moldova, ca autoritate administrativă în subordinea organului central de specialitate în domeniul transportului naval.

Potrivit art.61 alin.(4) lit. a) din Codul naval, în vederea executării misiunii sale și a funcțiilor de bază, Agenția Navală exercită controlul statului-pavilion și controlul statului-port.

Analizând actele normative secundare din domeniu, se atestă o formulare ambiguă și neuniformă a termenului de „control” și „inspecții”. De exemplu: Codul navigației – în tot cuprinsul folosește termenul de „control” (*art.1 lit.h*); *art.6¹ alin.(4) lit.a* și *art.94 etc*), iar Regulamentul-cadru privind respectarea obligațiilor statului de pavilion, aprobat prin HG nr.414/2020, sunt utilizate ambele cuvintele (*pct.12 lit.e*) *rezultatul inspecțiilor efectuate ca urmare a controlului statului portului (deficiențe: da sau nu, rețineri: da sau nu)*.

În acest sens, se evidențiază faptul că actele normative din domeniul utilizează diferit acești termeni, dar nu este clar dacă se referă la una și aceeași acțiune sau la acțiuni diferite, deoarece legislația din domeniu nu instituie clar acest fapt.

Astfel, se propune ANRM de a aduce o claritate privitor la utilizarea coerentă și uniformă a acestor temeni.

În altă ordine de idei, se atestă reglementări aprobate după reforma din 2018, doar cele ce vizează inspecțiile statului pavilion (*HG nr.414/2020; Ordinul ANRM nr. 49-P din 22.07.2020 și Ordinul ANRM nr. 75-P din 16.07.2019*).

Referitor la mecanismul de aplicare a inspecțiilor statului port, ANRM a informat că *proiectul Regulamentului-cadru cu privire la respectarea obligațiilor statului port*, este în proces de promovare, fiind înregistrat în ședința secretarilor cu numărul unic 238/MEI/2021.

Conform informațiilor prezentate de către ANRM (*nr.03-311 din 24.06.2022*), pentru perioada anilor 2021-2022 au fost realizate următoarele tipuri de controale:

- *Controale de stat a activității de întreprinzător: anul 2021: 3/ anul 2022: 0;*
- *Inspecții ale statului de pavilion (FSC): anul 2021: 24 / anul 2022: 4 ;*
- *Inspecții privind respectarea regulilor de navigație pe CNI și regulilor de exploatare a ambarcațiunilor: anul 2021: 0 /anul 2022: 0.*

În concluzie, se stabilește că în prima jumătate a anului 2022 au fost realizate doar 4 inspecții ale statului pavilion, celelalte tipuri nu sunt realizate din lipsa cadrului normativ aplicabil.

Controlul de stat efectuat de către ANRM

În conținutul Legii nr.131/08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, **Agencia Navală** se regăsește în „*Lista organelor de control și domeniile aferente ale acestora*”.

Potrivit legii citate mai sus, domeniul de control al Agenției este *securitatea navigației pe căile navigabile interne și în raza portuară. Calitatea și inofensivitatea serviciilor de transport naval și a navigației în genere. Protecția consumatorilor în domeniul transportului naval. Respectarea cerințelor de securitate și calitate a navelor, a mijloacelor tehnice plutitoare, a instalațiilor și mecanismelor navale. Supravegherea pieței în domeniul ambarcațiunilor de agrement și al echipamentelor maritime.*

Controlul de stat se divizează în:

1. Controlul de stat planificat
2. Controlul de stat inopinat.

Articolul 5¹ alin.(2) al Legii prenotate, se stipulează că controlul se desfășoară doar în baza și în limitele listei de verificare aplicabile pentru domeniul, tipul și obiectul de control în cauză. În această privință, este aprobat de către ministrul economiei și infrastructurii prin Ordinul nr.OMEI604/2018 din 18.12.2018 cu privire la aprobarea listelor de verificare pentru domeniile de control ale Agenției Navale a Republicii Moldova.

Totodată, se menționează că Listele de verificare sunt aprobate și publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova¹⁷ și pe pagina electronică a organului de control¹⁸, conform rigorilor legale. Au fost aprobate Liste de verificare în următoarele domenii: - transport maritim; - operatori de nave de transport maritime; - operațiuni portuare; - protecția consumatorului în domeniul transportului naval; - siguranța ocupațională în domeniul transportului naval.

Evaluând informațiile cu privire la realizarea controlului de stat de către Agenția Navală pe pagina web a Registrului de stat al controalelor, se deduce lipsa publicării Graficului pentru anul 2022 a controalelor planificate.

Referitor la controalele realizate în anul 2021 de către ANRM, se relevă că din 13 controale planificate ce au vizat: operațiuni portuare (3); protecția consumatorului în domeniul transportului naval (5) și transport maritim (5), au fost realizate doar 3 controale.

Pe parcursul anului 2020 nu au fost efectuat nici un control.

¹⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112433&lang=ro

¹⁸ <http://www.narm.md/wp-content/uploads/2021/12/ORDINUL-604-2018.pdf>

Conform *Hotărârii Guvernului nr.464/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind ținerea Registrului de stat al controalelor*, autoritățile publice centrale de reglementare abilitate cu funcții de control, inclusiv Agenția Navală trebuie să utilizeze Registrul de stat al controalelor (RSC) la înregistrarea, supravegherea și raportarea controalelor, în măsura în care aceasta nu contravine prevederilor legale privind activitatea de control și supraveghere a autorităților respective.

Așadar, RSC reprezintă o resursă unică informațională specializată care asigură evidența centralizată a informației sistematizate cu privire la controalele de stat, planificate și efectuate, precum și la rezultatele controalelor respective.

Verificând Registrul de Stat al Controalelor, se constată lipsa înregistrărilor privind controale efectuate. Motivul principal pentru neefectuarea acestor activități este cadrul normativ lacunar, incluzându-se legislația în baza căreia au fost întocmite listele de verificare pentru domeniile de control al ANRM, listele de verificare, precum și aplicabilitatea acestora asupra subiecților suspuși controlului și capacitatea instituțională slabă a ANRM.

Discutând cu reprezentanții ANRM și examinând actele normative, s-a stabilit că realizarea controlului de stat este deficitară din următoarele considerente:

- Listele de verificare sunt inaplicabile, deoarece acestea nu corespund misiunii ANRM și scopului instituit în vederea efectuării controlului de stat. Potrivit afirmațiilor reprezentanților ANRM, realizarea parțială a Planului controalelor planificate pentru anul 2021 a fost condiționată de neajustarea cadrului normativ existent și lipsei cadrului normativ pentru unele domenii de control.

Astfel, se stabilește că Listele de verificare sunt superficiale, necorespunzătoare și nu sunt coroborate la atribuțiile stabilite în lege.

Se recomandă revizuirea listelor de verificare în conformitate cu atribuțiile de control deținute.

Referitor la respectarea prevederilor art. 3/2 și art.11 lit.d) ale *Legii nr.131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător*, ANRM a elaborat și aprobat ordinul ANRM 69-P din 06.09.2021 *cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedurile de acordare a suportului consultativ persoanelor fizice și juridice care practică activitatea de întreprinzător*. Analizând respectivul Regulament, se atestă instituirea reglementărilor interne privind procedura de acordare a suportului consultativ persoanelor fizice și juridice care practică activitatea de întreprinzător, oferit de personalul autorizat cu drept de control de stat în cadrul ANRM în vederea aplicării corecte și unitare a prevederilor legislației naționale. *În acest context, se remarcă că în anul 2021 au fost desfășurate 17 consultații la acest capitol.* Astfel, se stabilește că ANRM a respectat prevederile legale și a publicat pe pagina web procedura privind acordarea suportului consultativ,

În concluzie, se menționează că cadrul normativ privind realizarea controlului de stat de către ANRM este deficient, lacunar și ambiguu, fapt ce periclitează realizarea acestei atribuții.

În vederea remedierii acestor deficiențe, se atestă că ANRM a informat organul ierarhic superior și Cancelaria de Stat despre deficiențele cu care se confruntă în procesul de efectuare a controlului (*scrisorile nr.460 din 07.10.2020; nr.03-112 din 25.03.2021, nr.03-331 din 02.08.2021, nr. 03-114 din 04.03.2022, nr.03-156 din 30.03.2022*).

Însă, la momentul evaluării integrității instituționale, deficiențele nu au fost rezolvate.

Referitor la **activitatea Consiliului de soluționare a disputelor în cadrul ANRM**, se stabilește că potrivit cadrului normativ conducătorul organului de control a constituit Consiliul de soluționare a disputelor prin aprobarea Ordinului ANRM nr.92-P din 13.10.2021 cu privire la organizare și funcționarea Consiliului pentru soluționarea disputelor în cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova. În acest context, se evidențiază că acest Regulament instituie componenta și procedura de selecție a membrilor Consiliului, atribuțiile, drepturile și obligațiile membrilor și procedura de examinare a contestațiilor. Se remarcă faptul că în anul 2021 nu au fost înaintate contestații în adresa Consiliului.

Totodată, analizând pagina web oficială a Agenției Navale, la rubrica „Inspecții” (<http://www.narm.md/inspectii/>) se regăsesc plasate informațiile privind controlul de stat: drepturile și obligațiile inspectorului și a persoanei supuse controlului; Lista de deficiențe cu frecvență sporită, contravenții atribuite în domeniu; Lista persoanelor competente să efectueze controlul, Cadrul legal și Suport consultativ persoanelor fizice și juridice.

Referitor la celelalte tipuri de controale realizate de către ANRM, se atestă că nu este publicată nici o informație cu referire la inspecțiile statului-pavilion, inspecțiile statului-port și nici supravegherea în domeniul naval. În acest context, se constată lipsa transparentizării atribuției de control în cadrul ANRM.

În concluzie, se atestă că controlul de stat asupra persoanelor juridice cu activități de întreprinzător în domeniul naval nu se realizează, fapt ce determină riscul că entitățile cu activități de întreprinzător în domeniul naval să desfășoare activități neconforme, deoarece nu sunt supuși verificărilor de stat.

2.3. Procedura contravențională

Procesul contravențional – potrivit *art.374 al Codului Contravențional al Republicii Moldova, nr.218/24.10.2008* (în continuare - CC), este o activitate

desfășurată de autoritatea competentă având scop constatarea contravenției, examinarea și soluționarea cauzei contravenționale.

Constatarea faptei contravenționale - conform *art.440 alin.(1) din CC*, semnifică activitatea desfășurată de agentul constator, de colectare și administrare a probelor privind existența contravenției, de încheiere a procesului verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere spre soluționare organului competent.

Reprezentantul autorității publice care soluționează, în limitele competenței sale, cauza contravențională în modul prevăzut de legislație, se numește **agent constator**. Astfel, *potrivit art.407, alin.(2), lit.c) al CC* sunt în drept să constate contravenții și să examineze cauze contravenționale, să aplice măsuri procesuale de constrângere și sancțiuni în limitele competenței în transportul naval – **directorul și inspectorii Agenției Navale a Republicii Moldova**.

Constatarea faptei contravenționale și începerea procesului contravențional în cadrul controlului de stat asupra activității de întreprinzător se efectuează în limitele stabilite la *art.5/1 din Legii nr.131 din 8 iunie 2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător*.

Potrivit *art.5/1 al Legii nr.131/2012*, se stabilește expres cazurile când pot fi aplicate sancțiunile contravenționale, acestea sunt:

„(4) În cazul încălcărilor minore pot fi emise doar prescripții în baza cărora se recomandă și se indică modalități de înlăturare a încălcărilor, însă nu pot fi aplicate sancțiuni prevăzute de legea contravențională sau altă lege și nu pot fi aplicate măsuri restrictive.

(5) În cazul încălcărilor grave, pe lângă recomandări de înlăturare și oferire a termenului în care se vor înlătura încălcările, pot fi aplicate sancțiuni, însă nu pot fi aplicate măsuri restrictive.

(6) În cazul încălcărilor foarte grave se indică modalitățile de înlăturare, se aplică sancțiuni și/sau măsuri restrictive în conformitate cu prevederile legii, după caz.”

Se evidențiază că procesul contravențional nu poate fi pornit, dacă nu este o încălcare gravă sau foarte gravă. Astfel, în cazul încălcărilor minore dacă, a fost pornit procesul contravențional, acesta nu poate fi efectuat și nici să fie aplicate sancțiunile contravenționale. Examinarea faptei trebuie să înceteze în cazul în care a fost constatat în cadrul controlului de stat, că fapta nu reprezintă o încălcare gravă sau foarte gravă, în sensul *Legii nr.131/2012*.

Așadar, luând în considerare multitudinea încălcărilor ce vizează contravențiile din domeniul naval, se stabilește lipsa unor reglementări care să diferențieze categoriile de încălcări **în minore, grave și foarte grave**, în vederea calificării uniforme a gravității încălcărilor în rezultatul efectuării controalelor de stat. Acest,

vid normativ poate să ofere posibilitatea inspectorilor să stabilească discreționar, după intima convingere gravitatea faptei și aplicarea sancțiunilor.

Există riscul ca inspectorii, în rezultatul unor acte de corupție, să favorizeze sau să defavorizeze pe unii subiecți ai controlului, într-un mod abuziv și discreționar, în dependență de interesul urmărit (politic, răzbunare, constrângeri ș.a).

Se recomandă instituirea unor reglementări/instrucțiuni care să diferențieze categoriile de încălcări: minore, grave și foarte grave, în vederea calificării uniforme a gravității încălcărilor pentru aplicarea corectă a sancțiunilor, inclusiv în cadrul controalelor de stat.

➤ Se remarcă că potrivit **art.407 alin.(1) și (2)** al Codului Contravențional al RM și **pct.10 subpct.8)** al Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Navale, aprobat prin HG nr.706/2018, agenții publici ai ANRM sunt în drept să constate, examineze și să aplice sancțiuni contravenționale, atât în cadrul efectuării controalelor de stat, precum și în cazul celorlalte tipuri de controale/inspecții.

În acest sens, se constată că, la momentul inițierii evaluării ANRM nu exercită această atribuție. Din relatările reprezentanților ANRM, motivul fiind faptul că Ministerul Justiției a refuzat înregistrarea de stat în Registrul actelor normative a *Ordinului ANRM nr.04-P din 13.01.2022 cu privire la aprobarea Formularului procesului-verbal cu privire la contravenție și Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire a acestuia.*

Din analiza demersului Ministerului Justiției (nr.04/633 din 19.01.2022), se remarcă faptul că nu se interzice ANRM să constate contravenții, să întocmească procese-verbale cu privire la contravenții și să aplice sancțiuni. Refuzul constă în faptul că este inadmisibil dublajul normativ, reglementarea juridică a aspectelor ce vizează același obiect sau relații sociale în mai multe acte normative, deoarece art. 442 și 443 ale Codului contravențional al RM, nr.218/2008 prevede expres procesul-verbal cu privire la contravenție și conținutul acestuia.

Astfel, se stabilește că motivele invocate de ANRM și interpretarea demersului Ministerului Justiției nu justifică neexecutarea atribuției privind constatarea contravenției, întocmirea proceselor-verbale cu privire la contravenții și aplicarea sancțiunilor.

Cu referire la legislația contravențională în domeniu naval atribuită ANRM, examinând **art. 6¹ lit.g)** al Codului navigației, se stabilește că în vederea executării misiunii sale și a funcțiilor de bază, Agenția Navală exercită atribuția de constatare a contravențiilor în domeniul transportului naval prevăzute **la art.199, 199¹–199¹², 204, 207, 221¹ din Codul contravențional.**

În acest context, examinând ambele Coduri (contravențional și navigației), și anume articolele ce vizează contravențiile în transportul naval, se determină că

trimiterile la articolele contravenționale sunt defectuoase și nu sunt coroborate între ele. Prin urmare, se stabilesc următorii factori de risc:

- **Formulare ambiguă și conflict intern de norme** – analizând art.407 alin.(1) al CC, se observă că această prevedere conține un șir de contravenții/articole care cad sub incidența mai multor organe de control din diferite domenii (rutier, electric, feroviar și naval). Astfel, se generează o ambiguitate privind indicarea clară și concretă a organului de specialitate din domeniul naval și respectiv, a contravențiilor ce urmează să le aplice;

- **Conflict extern de norme** – în doua acte legislative de același nivel juridic (Codul navigației și Codul contravențional) se regăsesc diferite prevederi privitor la articolele din Codul contravențional. Prin urmare, potrivit **art.407 alin.(1)** al Codul contravențional, se observă art.206 alin.(1)-(2) care prevede contravențiile pentru încălcarea regulilor de înregistrare și de evidență a navelor aflate sub controlul căpitaniei portului și încălcarea regulilor de folosire a navelor și a debarcaderelor. Concomitent, examinând **art. 6¹ lit.g)** al Codului navigației, se determină că acest cod nu prevede expres că art.206, ține de competența Agenției navale. Astfel, se atestă norme lacunare și contradictorii, care pot genera riscuri de corupție.

- **Trimiteri defectuoase la art. 204, 207, 221/1 din CC** – examinând conținutul acestor norme, se stabilește că acestea se referă la:

- **Articolul 204.** Călătoria fără bilet de călătorie;
- **Articolul 207.** Admiterea exploatării vehiculelor, a locomotivelor și a vagoanelor, a navelor cu încălcarea regulilor de exploatare;
- **Articolul 221¹.** Încălcarea legislației privind asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități la mijloacele de transport în comun.

Pe de o parte, aceste trimiteri sunt uniformizate și instituite în ambele Coduri. Însă, pe de altă parte, examinând pagina web oficială a Agenției Navale¹⁹ la compartimentul „Inspecții”, rubrica „Contravenții atribuite în domeniul”, se determină atașată lista/informația cu privire la articolele, componența și sancțiunea contravențională atribuite în domeniul transportului maritim și fluvial. Din această listă de articole contravenționale, se evidențiază doar câteva articole ale Codului contravențional, fiind excluse articolele **204, 207, 221¹ din CC**, dar se enumeră **art.206**. Astfel, se stabilește o neclaritate privind prevederile legale și implementarea de către această entitate a contravențiilor din domeniul transportului naval.

- **Ambiguitatea procedurii administrative** – în rezultatul deficiențelor identificate, se atestă că cadrul normativ contravențional în domeniul naval este lacunar și

¹⁹ <http://www.narm.md/wp-content/uploads/2021/08/Contravenitii-atribuite-in-domeniu.pdf> (accesat la data de 31.05.2022)

confuz, fapt ce generează un mecanism și atribuții care pot să admită derogări și interpretări abuzive la aplicarea contravențiilor de către agenții constatatori.

- ***Incertitudinea responsabilităților și sancțiunilor pentru încălcarea prevederilor*** – la fel, se determină că legislația este confuză și imprecisă în ceea ce privește articolele contravenționale, fapt ce generează că responsabilitățile, faptele și sancțiunile contravenționale care urmează să le aplice agenții contestatorii/inspectorii navali sunt incerte.

Se concluzionează următoarele:

<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conflict extern de norme • Trimitere defectuoasă • Formulare ambiguă • Conflict intern de norme • Lipsa/ambiguitatea procedurii administrative • Atribuții care admit derogări și interpretări abuzive 	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Abuz de serviciu • Depășirea atribuțiilor de serviciu • Favoritism • Corupere pasivă/activă • Trafic de influență
<p><i>Se recomandă</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uniformizarea și coroborarea prevederilor cu privire la contravențiile din domeniul transportului naval. - Punerea în aplicare a mecanismului de aplicare a contravențiilor în baza reglementărilor stipulate în Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218/2008. 	

2.4. Prestarea serviciilor

Cadrul legislativ privind prestarea serviciilor de către entitățile publice este prevăzut la:

- art.6 alin.(2) al Legii nr.235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător menționează că: „*Serviciile prestate de autoritățile administrației publice și alte instituții [...], trebuie să fie expres prevăzute în nomenclatorul serviciilor aprobat de către Guvern. Cuantumul tarifelor pentru prestarea serviciilor se stabilește conform metodologiei aprobate de către Guvern. Veniturile obținute din prestarea serviciilor se administrează în conformitate cu principiile, regulile și procedurile stabilite de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.*”

- art. 17 alin. (4) din Legea nr. 98/2012 privind administrația publică centrală de specialitate statuează că: „*Guvernul aprobă metodologia de calculare a tarifelor, nomenclatorul serviciilor și cuantumul tarifelor pentru serviciile prestate persoanelor fizice și juridice [...] în conformitate cu Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător*”;

- art.43 alin.(2) al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, 181/25.07.2014, care stipulează că: „*Nomenclatorul lucrărilor și serviciilor contra plată efectuate și/sau prestate de către autoritățile/instituțiile bugetare și mărimea tarifelor la servicii se stabilesc de către Guvern sau, după caz, de către autoritățile administrației publice locale, în funcție de bugetul de la care se finanțează autoritatea/instituția bugetară*”.

Analizând legalitatea prestării serviciilor contra plată de către ANRM se stabilesc ambiguități normative și lacune de drept.

Prin urmare, art.6³ al Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, nr.599/30.09.99, stipulează dreptul ANRM de a percepe tarife și taxe pentru serviciile prestate de la proprietarii/armatorii/operatorii de nave înregistrate în registrul navelor și catalogul naval, inclusiv de la navele care intră/ies în/din porturile Republicii Moldova;

- concomitent, alin.(2) al aceluiași articol, prevede că Metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciile prestate de ANRM, nomenclatorul serviciilor și cuantumul tarifelor la serviciile prestate de către aceasta se aprobă de Guvern.

În vederea punerii în executare a prevederilor primare citate, în *HG nr.706/2018 cu privire la crearea Agenției Navale, la pct.7 subct.3) – 4)* au fost reglementate următoarele aspecte:

„3) în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentei hotărâri, va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare Metodologia de calculare a tarifelor la serviciile prestate de către Agenția Navală a Republicii Moldova;

4) în termen de 2 luni de la data aprobării Metodologiei nominalizate, va elabora și va prezenta Guvernului spre aprobare Nomenclatorul serviciilor prestate și tarifele acestora.”

Se menționează că, la momentul inițierii evaluării integrității instituționale în cadrul ANRM, aceste acte nu au erau aprobate.

În altă ordine de idei, conform Legii nr.160/22.07.2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător, Agenția Navală este enumerată ca autoritate emitentă de acte permise (Certificatul de clasă și Certificatul de tonaj). Totodată, ANRM emite cu implicarea altor entități publice: Căpitănia Portului Giurgiulești - Certificatul de bună stare de navigabilitate și Întreprinderea de Stat „Registrul Naval” - Certificatul de naționalitate, tarifele fiind indicate conform metodologiei de calcul aprobate până la reorganizarea Agenției Navale.

Așadar, se observă că în legislația prenotată, se face trimitere eronată la entități publice implicate care emit acte permise pentru: *Căpitănia Portului Giurgiulești și Î.S. „Registrul Naval”*, însă acestea au fuzionat prin contopire în rezultatul reorganizării și creării Agenției Navale a Republicii Moldova, în 2018. Mai mult, prevederile anexelor din HG nr. 1128/2006, precum și ordinul MIDR nr.57/2012 instituie expres denumirea serviciilor, tipul serviciilor acordate și tarifele acestor entități inexistente.

În rezultatul solicitării informațiilor de la ANRM, privind cadrul normativ ce reglementează prestarea serviciilor în domeniul naval, se constată următoarele acte normative:

- *Legea 599/1999 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al Republicii Moldova;*
- *Legea 176/2013 privind transportul naval intern al Republicii Moldova;*
- *Legea 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;*
- *HG 855/2007 cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova;*
- *Anexa nr. 3 și 4 la HG 1128/2006 cu privire la fondarea Instituției publice „Căpitănia portului Giurgiulești” și Întreprinderii de Stat „Registrul Naval”;*
- *Ordin MTID nr. 57/2012 cu privire la prestarea serviciilor de către Î.S. „Registrul Naval;*
- *Ordin MTID nr. 22/2009 cu privire la punerea în aplicare a tarifelor pentru expertiza navelor de tonaj mic și navelor de agrement;*

- *Ordin DCDT nr. 111/2004 cu privire la aprobarea actelor normative ce țin de activitatea Inspectoratului de Stat pentru Navele de Tonaj Mic.*

Majoritatea actelor normative menționate mai sus constituie temeiuri la prestarea serviciilor incluse în Nomenclatorul serviciilor contra plată pentru I.P. „Căpitănia Portului Giurgiulești” și Î.S. „Registrul Naval”, entități publice care au fost reorganizate.

Astfel, se atestă norme de trimitere defectuoase, desuete și lacune de drept. Cadrul normativ primar prevede dreptul de a presta servicii, precum și termenii care urmau a fi respectați pentru aprobarea Metodologiei și a Nomenclatorului serviciilor prestate contra plată de către Agenția Navală a Republicii Moldova, însă care până la moment, nu au fost aprobate și implementate conform legislației primare din domeniu.

Mai mult, se remarcă că ANRM a venit cu demersuri la organul ierarhic superior relatând despre responsabilitate elaborării Metodologiei de calculare a tarifelor pentru serviciile prestate de către ANRM și a Nomenclatorului. În acest sens, ANRM prin scrisoarea nr.03-301 din 17.06.2022, a informat MIDR că nu are capacități instituționale pentru elaborarea unui astfel de proiect întrucât trebuie luat în considerație specificul domeniului. Astfel, se concluzionează că din 2018 - în prezent, nu au fost elaborate și aprobate actele normative relevante în domeniul prestării serviciilor de către ANRM, inclusiv contra plată.

La fel, examinând pagina web a ANRM se observă la capitolul „Servicii” rubrica „Serviciile contra plată și mărimea taxelor” – trimitere la actul normativ care reglementează tarifele serviciilor contra plată percepute de către ANRM - anexa nr.3 la HG nr.1128/29.09.2006 Nomenclatorul serviciilor, contra plată, prestate de către Instituția publică „Căpitănia portului Giurgiulești” și mărimea taxelor. În acest sens, se determină că ANRM percepe taxe pentru servicii prestate contra plată în temeiul unei HG care este în desuetudine.

Deși, cadrul normativ primar privind finanțele publice, Codul navigației maritime comerciale al RM și HG nr. 706/2018 stipulează expres despre aprobarea de către Guvern a Metodologiei de calculare a tarifelor și a Nomenclatorului lucrărilor și serviciilor contra plată efectuate și/sau prestate de către ANRM, acestea nu sunt aprobate conform legislației în vigoare.

De asemenea, se evidențiază că ANRM conform *Nomenclatorului integrat al serviciilor publice administrative, aprobat prin HG nr.670 din 03.09.2020*, are dreptul să presteze 31 de servicii. Evaluând tipologia serviciilor publice administrative, enumerate în HG prenotată prin prisma actelor normative din domeniu, se atestă neconformități și incertitudine în vederea încadrării juridice a acestor servicii.

La anexa nr.1 din Hotărârea Guvernului nr.670/2020 este prevăzut Nomenclatorul integrat al serviciilor publice administrative prestate de autoritățile publice, inclusiv serviciile prestate de către Agenția Navală a Republicii Moldova (de la Nr.crt. 214-244). În continuare, se cercetează temeiul instituirii serviciului prestat, adică actul normativ din care derivă dreptul Agenției Navale de a presta serviciul respectiv.

Totodată, analiza este realizată și coroborată prin prisma informațiilor prezentate la data de 21.10.2022 de către ANRM, fiind astfel anexat la Chestionarul completat de ANRM, cu privire la denumirea serviciului prestat, temeiul legal, numărul serviciilor prestate în anul 2021 și 2022, precum și anumite comentarii. După cum urmează:

Nr. crt.	Denumirea serviciului public administrativ
1	2
214.	<p data-bbox="331 913 1452 1003">1. Autentificarea actelor de bord (jurnalelor de bord, registrelor navale, jurnalelor unice de inspectare a navelor etc.)</p> <p data-bbox="331 1012 1452 1146">Studiind legislația din domeniul naval, se stabilește o incertitudine privind acțiunea de „autentificare” a actelor de bord de către ANRM sau de către o altă entitate.</p> <p data-bbox="331 1155 1452 1245">Prin „autentificare” (<i>DEX online</i>) se înțelege „procedură juridică prin care se autentifică un act” sau „a face ca un act să devină autentic”.</p> <p data-bbox="331 1254 1452 1442">Referitor la cuvântul „autentificare” în domeniul naval, acesta se regăsește la art.75 al Codului navigației, Legea nr.599/1999 care utilizează acest termen în sensul că acțiunea respectivă ține de obligația comandantului de navă să autentifice testamentul persoanei aflate la bord.</p> <p data-bbox="331 1451 1452 1890">În altă ordine de idei, analizând art.12 alin. (7)-(8) din Legea nr.176/2013 privind transportul naval intern al Republicii Moldova, se stabilesc norme generale privind actele de bord. În acest sens, se menționează că forma actelor, inclusiv g) jurnalul de bord, jurnalul de bord unic, jurnalul de mașini (pentru navele cu motor mecanic, exploatare de membrii de echipaj al navei fără cumularea funcțiilor); și i) jurnalul unic al inspectărilor navei, precum și modul de tinere a acestora se stabilesc în conformitate cu legislația în domeniul transportului naval. Prezența la bord a actelor enumerate este asigurată de către armator.</p> <p data-bbox="331 1899 1452 2033">Astfel, a apărut o neclaritate în acest sens, fapt ce a determinat înaintarea unei solicitări în adresa ANRM privind prezentarea temeiurilor legale pentru unele servicii prestate.</p>

	<p>Prin urmare, temeiul legal prin care ANRM justifică prestarea acestui serviciu constă în: „ - <i>L 599/199 art.39</i>; - <i>L 176//2013 art.12, alin.(2)</i>; - <i>HG 706/2018 Anexa 3</i>; - <i>Ordinul ANRM 13 din 09.02.2022 pct7, sub.29.</i> ”</p> <p>În rezultatul evaluării prevederilor menționate mai sus, se constată că:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.39 al Legii nr.599/1999 - face trimitere la actele de bord care trebuie să-le dețină o nava, dar nu la dreptul ANRM de a autentifica actele de bord; - art.12, alin.(2) al Legii nr.176//2013 statuează că: „<i>Actele prevăzute la alin.(1) trebuie să fie prezente la bordul navei în original, cu excepția certificatului de proprietate asupra navei, a cărui copie urmează a fi autentificată de organul emitent sau de către notar.</i>” Din contextul normei prenotate, se înțelege că majoritatea actelor trebuie să fie prezentate în original, fiind exceptat doar certificatul de proprietate asupra navei. Astfel, nici din conținutul acestei norme nu reiese dreptul ANRM de a autentifica actele de bord. - Anexa 3 la HG nr.706/2018 – este neclară această trimitere, deoarece această anexă face referire la Structura Agenției Navale; - pct.7, sbp.29 Ordinul ANRM nr.13 din 09.02.2022 stipulează că Căpitanul portului comercial maritim/fluviat realizează autentificarea jurnalelor de bord, jurnalelor de mașini, jurnalelor de gestionare a deșeurilor și apelor reziduale, jurnalelor de operațiuni petroliere pentru navele ce nu sunt tancuri petroliere, jurnalelor operațiunilor petroliere pentru tancuri petroliere. Așadar, este prevăzut expres că ANRM realizează autentificarea actelor de bord, dar acest act normativ este un act departamental. <p>În concluzie, luând în considerare legile (cadrul normativ primar) prenotate, se atestă că acestea nu fac trimitere expresă la acțiunea de autentificare a actelor de bord de către ANRM, dar numai actul departamental instituie această atribuție Căpitanului portului comercial maritim/fluviat, care este șeful Direcției siguranța navigației, dirijarea traficului și pilotarea din cadrul Agenției Navale a Republicii Moldova.</p> <p><i>ANRM, în anii 2021 și 2022 nu a prestat acest tip de serviciu.</i></p>
<p>2. 215.</p>	<p>Act privind înregistrarea/transferul/achitarea gajului navei</p> <p>Potrivit legislației în domeniul naval, se atestă la art.21 al Legii nr.176/2013 prevederi privind gajul navelor și anume faptul că contractul de gajare a navei se autentifică notarial, fiind supus înregistrării, în mod obligatoriu, în același registru al navelor în care este înregistrată nava.</p>

	<p>Totodată, art. 367 alin. (4) Codul navigației maritime, statuează că pentru înregistrarea gajului, pentru eliberarea certificatului de înregistrare și extraselor din registre se încasează o taxă în modul stabilit.</p> <p>Prin urmare, se atestă că ANRM este responsabilă de înregistrarea navelor, de ținerea Registrului naval, de înregistrarea gajului navei, precum și alte acțiuni legate de gaj.</p> <p>De asemenea, se menționează că prin Ordinul Căpitanului portului Giurgiulești nr.24-P din 29.03.2018 a fost aprobat Regulamentul privind regulile de emiteră a certificatelor de înregistrare, transfer și radiere a gajului pe nave maritime, fluviale sau mixte. Din analiza cadrului normativ departamental, se atestă că acesta nu a fost ajustat la modificările Codului civil din anul 2019, se menționează că Legea nr.449/2001 cu privire la gaj a fost abrogată prin <i>Legea nr.133 din 15.11.2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative</i>. Astfel, se stabilește că reglementările privind gajul (din domeniul vamal), nu sunt în concordanță cu prevederile speciale și modernizate cu privire la gaj.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu: anul 2021 – 2; anul 2022 – 1.</i></p>
<p>3. 216.</p>	<p>Act privind înregistrarea garanției maritime</p> <p>Potrivit informațiilor prezentate de către ANRM, se menționează că temeiul legal al prestării acestui serviciu constă în: „ -L 599/199, art.316-317; - L 186/2005 <i>Convenția internațională asupra răspunderii civile pentru daunele provocate prin poluarea cu hidrocarburi (CLC 92)</i>; - <i>Ordinul 120/P din 26.12.2019.</i>”</p> <p>Evaluând fiecare justificare, se stabilește că potrivit legislației modul de eliberare, de control și de validare a actului îl stabilește Agenția Navală. În acest sens, este elaborat și aprobat Ordinul 120/P din 26.12.2019 prin care se instituie: 1. Regulamentul cu privire la eliberarea Certificatului de asigurare sau altă garanție financiară, în conformitate cu prevederile Convenției CLC 92; Formularul Certificatului de asigurare sau altă garanție financiară în legătură cu răspunderea civilă pentru pagubele produse prin poluarea cu hidrocarburi; 3. Formularul cererii pentru eliberarea Certificatului; 4. Formularul Listei navelor care trebuie certificate conform dispozițiilor din CLC 92.</p> <p>Astfel, se stabilește că cadrul normativ privind prestarea acestui serviciu este instituit.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu: anul 2021 – 1; anul 2022 – 2.</i></p>
<p>4.</p>	<p>Act privind modificarea caracteristicilor principale ale navei</p> <p>Temei:</p>

217.	<p>- art.16 alin. (7) al Legii 176/2013 „(7) <i>Proprietarul navei este obligat să informeze organul care efectuează înregistrarea de stat a navelor despre orice modificare a datelor pasibile de a fi introduse în Registrul de stat al navelor, în termen de două săptămâni de la data apariției datelor modificate.</i>”</p> <p>- art.34 alin.(2) Codul navigației, stipulează că pentru înscrierea navei în registrul navelor sau în catalogul naval <u>și pentru orice modificare ulterioară a înscrisurilor din ele se încasează taxă.</u></p> <p>- poziția 8 Capitolul IV din Anexa 3 la HG nr.1128/2006 (<i>Nomenclatorul serviciilor, contra plată, prestate de către Instituția publică “Căpitănia portului Giurgiulești” și mărimea taxelor</i>).</p> <p>Astfel, se constată că ANRM percepe taxe pentru servicii prestate contra plată în temeiul unei HG care este în desuetudine.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu: anul 2021 – 6; anul 2022 – 6.</i></p>
218.	<p>5. Act privind transferul dreptului de proprietate asupra navei</p> <p>Temei:</p> <p>- art.10 alin.(5) al Legii privind transportul naval intern al Republicii Moldova, 176/12.07.2013 „(5) Dobândirea sau transmiterea dreptului de proprietate asupra navei, precum și constituirea, transmiterea sau stingerea altor drepturi reale asupra acesteia se înregistrează în Registrul de stat al navelor conform procedurii prevăzute la cap.IV.”</p> <p>Totodată, potrivit informațiilor ANRM, se menționează că:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.32 și art.42 ale Legii nr.599/1999 - pct.44 al HG nr.855/2007. <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu: anul 2021 – 14; anul 2022 – 5.</i></p>
219.	<p>6. Brevetarea efectivului de comandă/certificarea personalului Navigant</p> <p>Temei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.6¹, alin.(4), lit.c) Legea nr.599/1999 Agenția navală deține funcția de evidență, atestarea și brevetarea personalului navigant; - art.31 alin.(4) lit.e) al Legii privind transportul naval intern al Republicii Moldova, 176/12.07.2013, prin care se specifică că în scop de asigurare a siguranței navigației, <u>organul de specialitate</u> (ANRM) efectuează: <u>brevetarea efectivului de comandă al navelor</u>, care se înregistrează în Registrul de stat al navelor sau în Catalogul naval, precum și eliberarea, în cazurile stabilite, a actelor de identitate ale personalului navigant, a legitimației de pilot privind dreptul de efectuare a pilotării navelor (în continuare – <i>legitimație de pilot</i>).

	<p>Astfel, cadrul legal primar instituie această atribuție ANRM, totodată, Ordinul MTC 192/2002, pune în executarea prevederile primare.</p> <p>Luând în considerare anul aprobării acestui Ordin (2002), se prezumă că normele acestuia nu au fost revizuite și ajustate.</p> <p><i>ANRM a prestat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Brevetarea efectivului: anul 2021 – 3; anul 2022 – 11.</i> - <i>Certificarea navigatorilor: anul 2021 – 309; 2022 – 174.</i>
<p>7. 220.</p>	<p>Certificat al echipajului minim pentru siguranța navei</p> <p>Temei: - art.53 al Legii nr.599/1999; - art.12 alin.(1) lit. 1) și alin.(5) al Legii nr. 176/12.07.2013; - poziția 21, Cap.III, anexa nr.1 din Legea nr.160/2011 și Ordinul ANRM nr.61/P din 03.06.2019 cu privire aprobarea unor instrucțiuni privind echipajul minim de siguranță a navelor.</p> <p>Se prevede că eliberarea actelor de bord, inclusiv <u>certificatul echipajului minim pentru siguranța navigației</u>, se efectuează de organul de specialitate, <i>contra plată, cuantumului taxei și modul de achitare fiind stabilite în conformitate cu Legea nr.160 din 22 iulie 2011</i> privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.</p> <p>Verificând prevederile Legii nr.160/2011 se stabilește instituit certificatul prenotat eliberat de Agenția Navală pe un termen de 1 (un) an, <i>dar se menționează că acest act se eliberează gratuit.</i></p> <p>În acest context, se constată reglementări diferite în două acte de același nivel. Evaluând data intrării în vigoare a prevederilor, inclusiv a modificărilor , se stabilește că ultimele modificări au fost operate în Legea nr.160/2011, prin Legea nr. 185 din 21.09.2017 (în vigoare 27.10.2017, cu unele excepții din art.CX). Astfel, prevederile privind eliberarea de către Agenția Navală a Certificatului al echipajului minim pentru siguranța navei este gratuit, fapt confirmat și de către ANRM.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 132; anul 2022 – 38.</i></p>
<p>8. 221.</p>	<p>Certificat de bună stare de navigabilitate a navei</p> <p>Potrivit art.42 alin.(2) Codul navigației maritime, se stabilește că Certificatul de bună stare de navigabilitate este eliberat de către societățile de clasificare.</p> <p>Totodată, în Legea nr.160/2011 se prevede că Agenția Navală este autoritatea emitentă a Certificatului de bună stare de navigabilitate a navei, conform metodologiei de calcul aprobate de către Guvern, pentru un termen nelimitat.</p> <p>Astfel, se constată norme contradictorii, prin care instituie două entități diferite de emiterea certificatului de bună stare de navigabilitate a navei –</p>

	<p>societățile de clasificare și Agenția navală. De asemenea, se atestă că nu este aprobată de către Guvern nici metodologia de calcul în acest sens.</p> <p>Fiind stabilite anumite neclarități, s-a solicitat de la ANRM să prezinte justificarea acestui serviciu. Astfel, potrivit informațiilor ANRM, se reliefează următoarele temeuri: „ -art.39 al Legii nr.599/199; - art.12 al Legii nr.176/2013; pct.9, sbp.5 al HG 706/2018”. Analizând temeurile primare, se constată că acestea sunt generale și denotă doar actele principale care trebuie să fie la bordul navei, inclusiv acest certificat, dar nu redau expres că ANRM prestează acest serviciu.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 8; anul 2022 – 3.</i></p>
<p>9.</p> <p>222.</p>	<p>Certificat de clasă</p> <p>Pct.9 subpct.5) lit. i) al HG nr.706/2018 cu privire la crearea Agenției Navale a Republicii Moldova, este prevăzut faptul că Agenția realizează în domeniul supravegherii tehnice a navelor - eliberează certificate de clasă și de tonaj navelor de navigație interioară și celor de navigație mixtă, de tip „râu-mare”, care arborează pavilionul Republicii Moldova.</p> <p>Art.12 al Legii nr.176/2013 – statuează ce acte principale trebuie să fie la bordul navei, inclusiv acest certificat.</p> <p>Totodată, analizând Legea nr.160/2011 se stabilește că Agenția Navală este autoritatea emitentă a Certificatului de clasă, care se emite conform metodologiei de calcul aprobate de către Guvern, <i>pentru un termen 5 ani pentru nave care se exploatează pe căi navigabile interioare și 2 ani pentru nave de navigație mixtă, de tip râu-mare, mai vechi de 30 de ani.</i></p> <p>La fel, se stabilește că nu este aprobat de către Guvern metodologia de calcul pentru costul acestui serviciu prestat de către ANRM.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 9; anul 2022 – 3.</i></p>
<p>10.</p> <p>223.</p>	<p>Certificat de scutire pentru navele convenționale</p> <p>Reglementarea privitor la certificatul de scutire este prevăzută la anexa nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.1128 din 29 septembrie 2006, în NOMENCLATORUL serviciilor, contra plată, prestate de către Instituția publică „Căpitania portului Giurgiulești” și mărimea taxelor, și anume la Capitolul IV Perfectarea și eliberarea actelor, care țin de competența căpitanului portului maritim comercial.</p> <p>Astfel, se constată o ambiguitate privitor la entitatea publică responsabilă de emiterea certificatului de scutire. Deoarece, doar HG nr.1128/2006 prevede eliberarea unui astfel de certificat de către o entitate publică care a fost reorganizată. Cu toate că se menționează la pct.7 al HG nr.706/2018 despre termenii (3 luni și 2 luni) în care urmau să fie elaborate</p>

	<p>și aprobate Metodologia de calculare a tarifelor la serviciile prestate de către Agenția Navală a Republicii Moldova, precum și Nomenclatorul serviciilor prestate și tarifele acestora, acestea încă nu au fost aprobate. Mai mult, se stabilește că nici într-un act normativ în atribuțiile instituite Agenției navale nu se regăsește despre competența Agenției navale de eliberare certificatul de scutire pentru navele convenționale.</p> <p>În contextul argumentelor prezentate de către ANRM se menționează următoarele temeuri:</p> <p>„ – <i>L 185/2005 Convenția internațională privind ocrotirea vieții umane pe mare (SOLAS 74)</i>;</p> <p>- <i>L 189/2005 Convenția internațională pentru prevenirea poluării de către nave (MARPOL 73/78)</i>;</p> <p>- <i>Directiva operațională ANRM 119/9 din 26.12.2019</i>”.</p> <p>Analizând Directiva operațională privind procedurile de eliberare a certificatelor de scutire, echivalențelor, extensiilor și dispenselor temporare navelor sub pavilionul Republicii Moldova, nr.119-P din 26.12.2019 aprobat de directorul ANRM, se atestă unele incertitudini.</p> <p>Cu toate că la pct. 1 Capitolul I Dispoziții generale al anexei nr.1 la Directiva Operațională citată mai sus, se menționează că prezenta directiva ia în considerare convențiile OMI (SOLAS, MARPOL, TONNAGE, LOAD LINE, STCW), astfel fiind necesare cunoștințe aprofundate în domeniul naval în vederea coroborării normelor acestui act cu actele internaționale menționate. Astfel, este necesar ca specialiștii/expertii în domeniul naval să se expună asupra corectitudinii și legalității transpunerii tratatelor internaționale din acest domeniu privitor la actul departamental.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 54; anul 2022 –15</i></p>
<p>11. 224.</p>	<p>Certificat privind existența/lipsa impedimentelor</p> <p>Din informațiile prezentate de ANRM, acest certificat se întemeiază pe următoarele norme: „<i>HG 855/2007 pct.10 și Ordinul ANRM 117/P din 26.12.2019</i>”.</p> <p>Analizând aceste prevederi se stabilește că doar în <i>Ordinul ANRM nr.117-P din 26.12.201</i> cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la modul de eliberare a extrasului din Registrul de Stat al Navelor și Certificatului privind lipsa impedimentelor, se stabilește expres rolul și mecanismul de eliberare a acestui Certificat.</p> <p>Mai mult, referitor la stipulările legale cu privire la Certificatul privind existența/lipsa impedimentelor, la fel, se regăsesc doar la Hotărârea Guvernului nr.1128/2006, care este desuetă.</p>

	<i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 28; anul 2022 – 20.</i>
12.	Confirmarea anuală a înregistrării navelor în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova
225.	<p>Potrivit informației prezentate de ANRM, acest serviciu se întemeiază pe: „L 160/2011 Anexa nr.1, poziția 20; HG 855/2007 pct.44 și pct.45” .</p> <p>Analizând temeiurile enunțate se stabilește că:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>trimiterea la Legea 160/2011 este eronată, deoarece la poziția 20 din Anexa 1 a legii menționate, se prevede „Licența pentru activitatea de gestiune a activelor fondurilor nestatale de pensii” autoritatea emitentă fiind Comisia Națională a Pieței Financiare;</i> - <i>referitor la HG 855/2007 pct.44 și pct.45 se prevede că respectivul certificat se eliberează de altă entitate publică, care a fost reorganizată.</i> <p>Astfel, se conchide faptul că reglementări cu privire la Certificatul prenotat, la fel, se regăsesc doar la Hotărârea Guvernului nr.1128/2006, anexele căreia urmau să fie revizuite și ajustate.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 151; anul 2022 – 35.</i></p>
13.	Confirmarea autenticității eliberării brevetelor marinarilor străini, angajați pe navele care navighează sub pavilionul Republicii Moldova
226.	<p>Evaluând legalitatea prestării acestui serviciu, se determină că art.55 al Codului navigației, (Legea 599/1999) prevede că: „În funcțiile de pe navă sunt admise persoane care au brevet (certificat de capacitate) sau acte de confirmare a acestuia, <u>stabilite printr-un regulament de brevetare a membrilor de echipaj pentru navele maritime, aprobat de Guvern.</u>”.</p> <p>În acest context, ANRM a prezentat alte temeiuri: <i>L599/1999, art.92, lit.c); L 190/2005 Convenția internațională privind standardele de pregătire a navigatorilor, brevetare/testare și efectuare a serviciului de cart (STCW 78); Ordinul IP CPC 14/9 din 23.02.2018.</i></p> <p>Totodată, s-a menționat: „<i>Astfel, potrivit art.92, lit.c) din L nr. 599/1999, certificatul este eliberat de către Căpitanul de port și în conformitate cu prevederile Convenției internațională privind standardele de pregătire a navigatorilor, brevetare/testare și efectuare a serviciului de cart (STCW 78);, la care RM a aderat prin L 190/2005.</i>”</p> <p>Luând în considerare cele relatate mai sus, se atestă că Regulamentul care pune în executare prevederile primare nu sunt aprobate de către Guvern, dar de către entitatea publică care a fost reorganizată – Instituția Publică „Căpitania portului Giurgiulești” (<i>Ordinul IP CPC 14/9 din 23.02.2018</i>).</p>

	<p>În acest context, se recomandă revizuirea și aprobarea cadrului normativ secundar conform cerințelor legale.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 687; anul 2022 – 182.</i></p>
<p>14. Document de bord ce atestă starea tehnică a navei de navigație interioară</p> <p>227.</p>	<p>Potrivit informațiilor prezentate de ANRM:</p> <p>„Expertiza tehnică a navelor de tonaj mic și navelor de agrement: - HG 706/2018 pct.9, sbp.5, lit.b); - Ordinul MTID nr.22 din 30.12.2009; - Ordinul MTID nr.57 din 02.03.2012”;</p> <p>Expertiza tehnică a navelor aflate în exploatare: - HG 706/2018 pct.9, sbp.5, lit.a) HG 1128/2006 capitolul IV Anexa nr.4.</p> <p><i>ANRM a prestat :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Expertiza tehnică a navelor de tonaj mic și navelor de agrement în anul 2021 – 1167; anul 2022 -1012</i> - <i>Expertiza tehnică a navelor aflate în exploatare în anul 2021 – 9; anul 2022 – 3.”</i> <p>Concluzie: mecanismul de realizare a expertizelor tehnice, nu este ajustat la modificările operate în legislația navală din anul 2009 și 2012.</p>
<p>15. Eliberarea certificatelor, extraselor, demersurilor etc.</p> <p>228.</p>	<p>Această normă, denotă un serviciu prea general, discreționar și neclar.</p> <p>Prestarea acestui serviciu poate să cuprindă toate actele/ demersurile, precum și extrasele acestora .</p> <p>În acest context, s-au prezentat următoarele argumente de către ANRM: - <i>L 176/2013 art.16 alin.(5) - HG 706/2018 pct.9, sbp.5, lit.h).</i></p> <p>Astfel, analizând aceste justificări se stabilește autoritatea emitentă în acest caz se referă la faptul că upă introducerea înscrisurilor în Registrul de stat al navelor, <u>solicitantului i se eliberează certificatul de proprietate asupra navei sau de deținere a unui alt drept real.</u> La introducerea înscrisurilor în Registrul de stat al navelor cu privire la alte drepturi reale, <u>se eliberează un extras care confirmă introducerea înscrisurilor.</u></p> <p>Totodată, potrivit HG 706/2018 pct.9, sbp.5, lit.h) - Agenția realizează funcția în domeniul transportului maritim comercial, cum ar fi asigurarea supravegherea tehnică și <u>eliberarea certificatelor, documentelor necesare pentru navele care arborează pavilionul Republicii Moldova,</u> prin care se atestă respectarea cerințelor din tratatele și reglementările internaționale la care Republica Moldova este parte privind siguranța navelor și navigației, ocrotirea vieții omenești pe mare, integritatea mărfurilor transportate, prevenirea poluării.</p>

	<p>În acest context, este necesar de a stipula concret certificatele care urmează să le elibereze ANRM, astfel încât să fie coerent conținutul acestui serviciu, dar și pentru a evita interpretările discreționare ale acestei norme, care ar putea admite manifestări de corupție în activitatea agenților publici.</p> <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 153; anul 2022 – 64.</i></p>
16. 229.	<p>Examinarea navei maritime înregistrate în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova privind corespunderea prevederilor convențiilor de către reprezentantul Agenției Navale a Republicii Moldova</p> <p>Nu este clară realizarea acestui serviciu de către Agenția Navală, deoarece potrivit art.7 alin.(4) Codul navigației, supravegherea asupra respectării pe nave a convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv a exigențelor privind starea tehnică a navelor, se efectuează de către organizațiile recunoscute de Guvernul Republicii Moldova, care dețin și recunoașterea Comisiei Europene.</p> <p>Potrivit informațiilor prezentate de ANRM: - L 599/1999, art. 6¹, alin. (3), lit. b); art. 61, alin. (4), lit. a); art. 6¹, alin. (4), lit. v); - HG 414/2020, pct. 5, sbp. 1; pct. 5, sbp. 2; Ordinul ANRM 49/P din 22.07.2022.</p> <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 24; anul 2022 – 4.</i></p>
17. 230.	<p>Examinarea navei maritime înregistrate în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova privind corespunderea prevederilor convențiilor, efectuată prin împuternicire</p> <p>Potrivit informațiilor prezentate de ANRM: L 599/1999, art. 6¹, alin. (3) lit. b); art. 6¹, alin. (4), lit. a); art. 6¹, alin. (4), lit. v) • HG 706/2018, pct. 9, sbp. 1, lit. a); pct. 9, sbp. 2, lit. c); pct. 9, sbp. 5, lit. b).</p> <p><i>ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip.</i></p>
18. 231.	<p>Expertiza inițială/repetată la proiectarea navei de navigație interioară</p> <p>Temeiul: art.6¹ alin.(4) lit.h) și art. 61, alin. (4), lit. h) Codul navigației, Agenția Navală are atribuția de efectuare a expertizelor și a constatărilor navale și HG 706/2013, pct. 9, sbp. 5, lit. f); Anexa nr. 4</p> <p><i>ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip.</i></p>
19. 232.	<p>Expertiza la confecționarea materialelor, articolelor și reparația capitală a motoarelor diesel și a echipamentelor de la bordul navelor de navigație interioară</p> <p>Temeiul: art.6¹ alin.(4) lit.h) Codul navigației, Agenția Navală are atribuția de efectuare a expertizelor și a constatărilor navale. Dar, nu este expres stabilit dreptul de a efectua expertiza la confecționarea materialelor, articolelor și reparația capitală a motoarelor diesel și a echipamentelor de la</p>

	<p>bordul navelor de navigație interioară. În acest sens, este aprobat Ordinul MTID 57 din 02.03.2012, secțiunea 3, pct. 3.2, potrivit informațiilor prezentate de către ANRM.</p> <p><i>ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip.</i></p>
20.	<p>Expertiza podurilor plutitoare</p> <p>Temei: art.6¹ alin.(4) lit.h) al Codul navigației, Agenția Navală are atribuția de efectuare a expertizelor și a constatărilor navale.</p> <p>Acest serviciu este justificat de către ANRM prin: • <i>HG 706/2018, pct. 9</i> • <i>HG 1128/2006, Anexa nr. 4</i> • <i>Ordinul MTID 57 din 02.03.2012.</i></p> <p>Analizând aceste acte, se constată că acestea nu sunt ajustate la reglementările în vigoare.</p> <p>În anul 2022, ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip</p>
21.	<p>Înregistrarea ambarcațiunilor în Catalogul naval al Republicii Moldova</p> <p>Temei: • L 599/1999 art. 31, alin. (1) art. 32, alin. (2) art. 34, alin. (2) • L 176/2013 art. 13, alin. (1) • HG 706/2018 pct. 9, sbp. 3, lit. b) pct. 23.</p> <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 318; anul 2022 – 241.</i></p> <p>Mai detaliat acest aspect a fost analizat la compartimentul 2.1.</p>
22.	<p>Înregistrarea temporară/permanentă în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova a navelor de navigație internă, exploatate pe căile de navigație internă ale Republicii Moldova și eliberarea certificatelor</p> <p>Temei: L 176/2013 art. 13, alin. (2), art.14, art. 16, alin. (11) art. 20, alin. (7) • HG 855/2007 integral • Ordinul IP CPG 11/P din 15.02.2018</p> <p><i>ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip.</i></p>
23.	<p>Înregistrarea temporară/permanentă în Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova a navelor maritime, de tip râu-mare și a navelor de navigație internă (convenționale/nonconvenționale), exploatate pe căile internaționale de navigație</p> <p>Temei: art.31 alin.(4) și art.32 alin.(3) din Codul navigației (L 599/1999),</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.14 al Legii nr.176/2013, - HG cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova, nr. 855 din 30.07.2007 - Ordinul IP CPG 11/p din 15.02.2018. <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 34; anul 2022 – 1.</i></p>
24.	<p>Certificat de tonaj</p> <p>Potrivit art.42 alin. (2) Codul navigației maritime, se stabilește că</p>
237.	<p>Certificatul de tonaj este eliberat de către societățile de clasificare.</p>

	<p>Totodată, în Legea nr.160/2011 se prevede că Agenția navală este autoritatea emitentă a Certificatului de tonaj, conform metodologiei de calcul aprobate de către Guvern, pentru un termen 10 ani (cu prelungire ulterioară pentru 10 ani).</p> <p>Astfel, se constată că norme contradictorii, care instituie două entități diferite de emiteră a acestui certificat – societățile de clasificare și Agenția navală.</p> <p>Totodată, la pct.9 subpct.5) lit. i) al HG nr.706/2018 cu privire la crearea Agenției Navale a Republicii Moldova, este prevăzut faptul că Agenția realizează în domeniul supravegherii tehnice a navelor - eliberează certificate de clasă și de tonaj navelor de navigație interioară și celor de navigație mixtă, de tip „râu-mare”, care arborează pavilionul Republicii Moldova.</p> <p>Astfel, se atestă o reglementare ambiguă și se recomandă eliminarea neconcordanțelor normative.</p> <p><i>ANRM nu a prestat niciun serviciu de acest tip.</i></p>
<p>25.</p> <p>238.</p>	<p>Întocmirea documentelor cu privire la sosirea navelor din mare (indiferent de pavilion) și perceperea tarifului naval la chei</p> <p>Temei: art.6³ Codul navigației, acordă dreptul Agenției Navale percepe de la proprietarii/armatorii/operatorii de nave înregistrate în registrul navelor și catalogul naval, inclusiv de la navele care intră/ies în/din porturile Republicii Moldova, tarife și taxe pentru serviciile prestate.</p> <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 1645; anul 2022 – 1211.</i></p>
<p>26.</p> <p>239.</p>	<p>Întocmirea documentelor cu privire la plecarea navelor în mare (indiferent de pavilion) și perceperea tarifului naval la chei</p> <p>Temeiul: art.6³ Codul navigației, acordă dreptul Agenției Navale percepe de la proprietarii/armatorii/operatorii de nave înregistrate în registrul navelor și catalogul naval, inclusiv de la navele care intră/ies în/din porturile Republicii Moldova, tarife și taxe pentru serviciile prestate.</p> <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 1645; anul 2022 – 1211.</i></p>
<p>27.</p> <p>240.</p>	<p>Întocmirea și eliberarea actelor de identitate a marinarului pentru cetățenii Republicii Moldova</p> <p>Temei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.92 lit.e) al Legii nr.599/1999; - art.24 alin.(5) Lege nr.176/2013 stabilește că: „La serviciu pe navele care efectuează curse în afara teritoriului Republicii Moldova sînt admise persoane care dispun de acte de identitate ale personalului

	<p>navigant, perfectate în corespundere cu regulamentul aprobat de autoritatea centrală de specialitate”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pct.9, sbp.4, lit.d) din HG 706/2018. <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 10; anul 2022 – 23.</i></p>
28.	<p>Pilotarea navei pe căile navigabile interne și în acvatoriul Complexului portuar Giurgiulești</p> <p>241. Temei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.38 al Legii 176/2013 - art.96 și art.99 al Legii 599/1999 - pct.9 sbpct.1, lit.i) și pct.23 HG 706/2013 <p>Analizând art.38 alin.(1) al Legii 176/12.07.2013 și din informațiile prezentate de ANRM, se stabilește că în Republica Moldova nu sunt înființate organizații nestatale de pilotaj al navelor. Astfel, scopul de asigurare a securității navigației pe căile navigabile interne și de prevenire a accidentelor de transport cu navele sunt asigurate doar de către serviciile de stat de pilotaj.</p> <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 13; anul 2022 – 8.</i></p>
29.	<p>Schimbarea numelui navei și eliberarea actului respective</p> <p>242. Temei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.26 și art.37 din Legii 599/1999; - Anexa 5 HG 706/2018 <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 1; anul 2022 – 0.</i></p>
30.	<p>Radierea ambarcațiunii din Catalogul naval al Republicii Moldova</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.35 alin.(1) al Legii 599/1999; <p>243.</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.20 alin. (6) al Legii 176/12.07.2013; - Ordinul DCDDT 111 din 30.07.2004 <p><i>ANRM a prestat acest tip de serviciu în: anul 2021 – 5; anul 2022 – 2.</i></p>
31.	<p>Radierea temporară/definitivă a navei din Registrul de stat al navelor al Republicii Moldova</p> <p>244. Temei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.35 al Legii 599/1999; - art.20 alin. (6) al Legii 176/12.07.2013. <p><i>ANRM a prestat acest serviciu în anul 2021 – 105; anul 2022 – 106.</i></p>

Luând în considerare cele expuse mai sus, se concluzionează că:

- nu sunt puse în aplicare 6 tipuri de servicii, dar cele mai solicitate sunt:

- întocmirea documentelor cu privire la sosirea navelor din mare (indiferent de pavilion) și perceperea tarifului naval la chei;
- întocmirea documentelor cu privire la plecarea navelor din mare (indiferent de pavilion) și perceperea tarifului naval la chei;
- expertiza tehnică a navelor de tonaj mic și navelor de agrement.
- cadrul normativ privind prestarea serviciilor este defectuos, lacunar și caduc. Cadrul normativ primar prevede dreptul de a presta servicii, precum și termenii care urmau a fi respectați pentru aprobarea Metodologiei și a Nomenclatorului serviciilor prestate contra plată de către Agenția Navală a Republicii Moldova, însă care până la moment, nu au fost aprobate și implementate conform legislației primare din domeniu.
- actele normative secundare, inclusiv cele departamentale nu au fost ajustate la modificările normative.

DESCRIEREA RISCURILOR

Matricea probabilității și impactul riscurilor de corupție

Riscurile de corupție identificate au fost analizate în funcție de nivelul pericolului pe care-l reprezintă pentru societate și pentru entitatea publică.

Descrierea riscurilor de corupție a fost expusă în matricea probabilității și impactului, prin aplicarea metodei „*scala calitativă*”.

Matricea analizei riscurilor de corupție identificate în cadrul ANRM conform probabilității de apariție și a impactului acestora:

Impact înalt			Riscul favorizării
Impact mediu	Riscul traficului de influență	Riscul neraportării și tolerării influențelor necorespunzătoare Riscul neraportării dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate	Riscul abuzului de serviciu Riscul depășirii atribuțiilor de serviciu
Impact scăzut	Riscul neglijenței în serviciu	Riscul nedeclarării cadourilor	
	Probabilitate mică	Probabilitate medie	Probabilitate înaltă

Grad de risc înalt
Grad de risc mediu
Grad de risc minor

III. RECOMANDĂRI

Obiectivul 1: Consolidarea climatului de integritate instituțională

1. Conformarea Registrului de evidență a cadourilor admisibile la prevederile *HG nr.116 din 26.02.2020 privind regimul juridic al cadourilor*, precum și publicarea Registrului pe pagina web a ANRM;
2. Instituirea pe pagina web oficială a ANRM a unui compartiment ce vizează transparența decizională, care să includă rubrici separate privitor la proiectele de acte normative; Achiziții; Rapoarte; Anticorupție. La compartimentul „Anticorupție” să fie publicate Regulamentele aprobate de către ANRM privind asigurarea integrității, Codul de etică a angajaților ANRM;
3. Solicitarea obligatorie de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională a candidaților la angajarea și promovarea persoanelor în funcții publice;
4. Instruirea externă (CNA și ANI) și internă privind măsurile de asigurare a integrității instituționale și profesionale;
5. Referitor la insuficiența specialiștilor din domeniul naval, din motivul lipsei specialităților în domeniul dat în cadrul Universităților din RM, se propune de a înainta solicitări/propuneri către ministerul de resort și Guvern de a interveni cu un mecanism de atragere și susținere a absolvenților de licee doritori de a face studiile în afara țării în domeniul naval (de exemplu: în România), obligându-se de a se reîntoarce și activa în Republica Moldova în acest domeniu, pentru o perioadă de 3 ani (de exemplu: mecanismul aplicabil studenților la medicină care învață din bugetul de stat);
6. Elaborarea și aprobarea actului departamental cu privire la drepturile și obligațiile agenților publici în procesul de furnizare a documentelor, informațiilor oficiale și desemnarea și instruirea persoanei responsabile pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, *potrivit art.11 alin. (2), lit. b) și c) din Legea nr.982/2000*;
7. Asigurarea și punerea în aplicare a respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu prin informarea angajaților, în special la eliberare, despre aceste restricții și răspunderea care survine pentru încălcarea normelor legale (*Art. 313⁶ Cod contravențional „Încălcarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea*

mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea în sectorul privat al agenților publici (pantuflaj)”).

Obiectivul 2. Perfecționarea cadrului normativ

➤ Referitor la înregistrarea și radierea navelor în RM

- 8.** Revizuirea și ajustarea prevederilor H.G. nr.855/30.07.2007 *cu privire la aprobarea Regulilor de înregistrare a navelor maritime în Republica Moldova* în vederea eliminării neconcordanțelor și conflictelor normative (cu Codul navigației și alte legi) în ceea ce privește entitatea responsabilă de ținerea Registrului naval, precum și procedurii de înregistrare a navelor;
- 9.** Revizuirea prevederilor normative secundare privind înregistrarea navelor (HG nr.855/30.07.2007) în vederea aducerii în concordanță cu acordurile și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte (*potrivit art.8 din Constituției „Respectarea dreptului internațional și a tratelor internaționale” și Legea nr.595/1999*);
- 10.** Revizuirea normelor ce prevăd înregistrarea provizorie a navelor (pct.25 din Regulile de înregistrare, stabilite în HG 855/2007), astfel să fie excluse interpretările abuzive privind acordarea concomitentă a înregistrării navelor sub două pavilioane diferite;
- 11.** Stabilirea unei proceduri administrative transparente și coerente privind activitatea reprezentanților, publicarea listei persoanelor care oferă astfel de servicii, drepturile și responsabilitățile acestora în procesul de înregistrare a navelor și în contextul altor relații juridice (la apariția și examinarea litigiilor, deficiențelor tehnice a navelor în rezultatul inspecțiilor atât în țară cât și peste hotare; la radiere navelor din Registrul naval). Totodată, să fie clar stabilite cerințele, criteriile, inclusiv nivelul de pregătire profesională în domeniu naval, care trebuie să le cumuleze reprezentanții armatorilor, precum și evidența acestora.
- 12.** În rezultatul modificării *art.7 alin.(1) al Codului navigației prin Legea nr.216 din 09.12.2021, în vigoare 21.06.2022*, se recomandă elaborarea și promovarea a proiectului de act normativ privitor la mecanismul de împuternicire de către Guvernul RM a societăților de clasificare recunoscute de Comisia Europeană pentru a supraveghea asupra stării tehnice a navelor și clasificarea lor. Totodată, să fie elaborate modificările de ajustare și

uniformizare a cadrul normativ secundar în acest sens pentru a fi aplicabil acest mecanism;

13.Revizuirea și ajustarea Regulamentului privind regulile de emitere a certificatelor de înregistrare, transfer și radiere a gajului pe nave maritime, fluviale sau mixte, aprobat prin Ordinul nr.24-P din 29.03.2018 la noile prevederi ale Codului civil modernizat (*Legea nr. 33 din 15.11.18, MO467-479/14.12.18 art. 784; în vigoare 01.03.19 201*);

14.În vederea facilitării ținerii evidenței navelor înregistrate, se recomandă în regim prioritar dezvoltarea și funcționarea Registrului/catalogului de stat al RM în format electronic, conform legislației;

➤ **Referitor la controlul realizat de către ANRM**

15.Stabilirea unei clarități privind utilizarea coerentă a termenilor de „control” și „inspecții”, precum și a categoriilor de control și inspecții realizate de către ANRM;

16. Revizuirea (*prin abrogare și ajustare*) a cadrului normativ ce vizează inspecțiile și controalele realizate de către ANRM, cum ar fi: Ordinul MTC nr.66/26.03.2003; Ordinul DCDT nr.111 din 30.07.2004; Ordinul MTGD nr.11 din 23.01.2008 și alte acte în vigoare, deoarece sunt caduce, ambigui și nu pun în aplicare actele în vigoare;

17. Promovarea în continuarea și aprobarea proiectului Regulamentului-cadru cu privire la respectarea obligațiilor statului port, lipsa acestui act duce la neaplicarea atribuției privind controlul statului-port;

18.Revizuirea Listelor de verificare în conformitatea cu atribuțiile de control de stat reglementate de legislație, în vederea asigurării aplicabilității procedurii de control de către ANRM;

➤ **Referitor la procedura contravențională**

19.Instituirea unor reglementări/instrucțiuni care să diferențieze categoriile de încălcări: minore, grave și foarte grave, în vederea calificării uniforme a gravității încălcărilor pentru aplicarea corectă a sancțiunilor, inclusiv în cadrul controalelor de stat;

- 20.**Uniformizarea și coroborarea prevederilor cu privire la contravențiile din domeniul transportului naval;
- 21.**Punerea în aplicarea a mecanismului de aplicare a contravențiilor în baza reglementărilor stipulate în Codul contravențional al Republicii Moldova, nr.218/2008.

➤ **Referitor la prestarea serviciilor**

- 22.** Revizuirea (prin abrogare și ajustare) a cadrului normativ ce vizează prestarea serviciilor de către ANRM (Anexa nr. 3 și 4 la HG 1128/2006; Ordinul MTID nr.57/2012; Ordinul MTID nr. 22/2009; Ordinul DCDT nr. 111/2004), deoarece sunt caduce și ambigui, totodată majoritatea din ele fac trimitere la entități publice care au fost reorganizate (I.P. „Căpitănia Portului Giurgiulești” și Î.S. „Registrul Naval”) sau la servicii care nu sunt relevante potrivit atribuțiilor ANRM;
- 23.** Elaborarea și promovarea Metodologiei de calculare a tarifelor la serviciile prestate de către ANRM și a Nomenclatorului serviciilor prestate și tarifele acestora.